

LETO XIX / ŠTEVILKA 8, AVGUST 1997 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 180 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

PREDSTAVLJAMO
SEKTOR KOMERCIALE...
ZARAŠČANJE
NEGOZDNIH POVRŠIN...
STARE SORTE
SADNEGA DREVJA...
ŠALA JE POL ZDRAVJA...
POROKE, POGOVORI, ITD...
NAJEVSKA LIPA JE SPET GOSTILA...

HUBERT DOLINŠEK

GOSPODARJENJE V PRVEM POLLETJU 1997

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je v prvem polletju letošnjega leta uspešno gospodarilo na vseh področjih svoje dejavnosti.

Pri gospodarjenju z 16.000 ha državnih gozdov smo posekali in prodali 27.500 m³ gozdnih sortimentov ali 56% letnega plana. Julija pa smo dodali že 4.100 m³.

Letošnji zimski in spomladanski pogoji so bili ugodni za gozdno proizvodnjo. Tudi večjih škod zaradi snegolomov, vetrolov in škodljivcev nismo utrpeli.

Opravili smo tudi načrtovana gojitvena dela. Posadili smo 43.600 sadik. Za obnovo, nego in varstvo gozdov pa smo porabili 1300 delovnih dni.

Za vzdrževanje gozdnih cest in vlak v državnih gozdovih je bilo porabljenih 20 mio tolarjev.

Od gozdnih posestnikov smo odkupili 13.500 m³ gozdnih sortimentov.

V prvem polletju smo izdelali 900 m³ tramov in tramičev in 350 m³ žaganega lesa. Z gozdnimi sortimenti, trami in rezanim lesom smo oskrbovali slovensko lesno industrijo, manjši del pa smo izvozili v Avstrijo, Italijo in na Hrvaško.

Pri gradbeni dejavnosti smo dosegli načrtovani obseg dela in ustvarili 240 mio tolarjev realizacije. Dobra polovica dela je bila opravljena pri vzdrževanju gozdnih cest in vlak, ostalo pa na drugih nizkih in visokih gradnjah.

Iz gozda smo z lastnimi in najetimi kamioni prepeljali 41.200 m³, pri tem pa opravili 1.333.000 m³/km na poprečni razdalji 32 km.

Naši kamioni so izrabljeni in zastareli, zato v prihodnjem obdobju načrtujemo njihovo obnovo in posodobitev.

V mehanični delavnici vzdržujemo lastne kamione, traktorje in žičnice. Storitve pa opravljamo tudi za zunanje naročnike. Za vozila MAN bomo usposobili servis in izboljšali kvaliteto storitev v tej delavnici.

V sodelovanju z gospodom BIOL-om

smo usposobili pooblaščen servis in montažo dvigal firme CLARK in PALFINGER. Tudi tu bodo potrebna vlaganja v delavnico in izobraževanje strokovnega kadra, da bomo sposobni povečati kakovost naših storitev.

V vseh dejavnostih je Gozdno gospodarstvo v prvem polletju ustvarilo 700 mio tolarjev realizacije.

Do konca leta moramo izpolniti vse planske obveze, da bomo leto uspešno zaključili, kljub velikim zunanjim pritiskom na naše poslovanje.

VSI VAM ŽELIMO LEPO POLETJE.

Komercialni del poslovanja v GG Slovenj Gradec je organiziran v sektorju, ki poleg vodenja, prodaje in fakturiranja zajema še odkup gozdnih sortimentov in žaganega lesa. V organizacijo tega sektorja pa sta vključena tudi CLS Otiški vrh in skladišče MELES Radlje.

Sektor vodi Silvo PRITRŽNIK, dipl. ing. gozdarstva.

Delovne izkušnje na področju komercialne je pridobil že v Radljah, ko je na bivšem TOK Gozdarstvo Radlje delal kot vodja odpreme in se ukvarjal s prodajo okroglega in rezanega lesa. Na upravo je prišel leta 1991. V tem obdobju so bile v podjetju velike spremembe na vseh področjih dejavnosti, kar se je odražalo tudi v komerciali. Kot vodja sektorja komercialne je skupaj s sodelavci izdelal sistem dela in organizacijo sektorja tako, da ustreza današnjim razmeram na trgu in celotnemu poslovanju Gozdnega gospodarstva.

O trženju podjetja je povedal:

"Današnje poslovanje poteka s hitro menjajočo se konkurenco, nepredvidenimi odzivi na domačem trgu, novimi zakoni in vse manj zvestimi odjemalci. Kupci, ki pa nekaj veljajo, se odločajo za dobavitelje, ki bodo najbolje izpolnjevali njihove potrebe in pričakovanja. V časih, ko se je poslovalo v relativno zaprtem yu - tržišču, so podjetja lahko uspevala že, če so proizvajala svoje izdelke, prodaja je bila bolj ali manj sama po sebi umevna. Danes postaja tržna osveščenost podjetja zelo pomembna in je pogoj za dobro poslovanje. Pomembnosti trženja so se najprej zavedala podjetja, ki se ukvarjajo z izdelki za vsakdanjo porabo, nekoliko kasneje podjetja z izdelki trajne rabe in storitveno dejavnost. Gozdarski panogi je bila nujnost tržnega osveščanja časovno vsaj nekoliko prizanešana, vendar nas dohiteva v polni meri. Tako danes, ko se trženje razvija tudi že v nepridobitnem sektorju, kot so bolnišnice, univerze in zavodi, postaja prodaja oziroma trženje vse pomembnejše tudi v Gozdnem gospodarstvu. Podjetje se mora danes pri vseh svojih dejavnostih osredotočiti na kupca. Prehod iz proizvodnega na tržni koncept poslovanja je nujen. Pri proizvodnem konceptu, za katerega je značilno večje povpraševanje od ponudbe, kupca bolj zanima, kako priti do surovine, izdelka ali storitve. Dobavitelj je v pričakovanju intenzivne prodaje osredotočen na izdelek, kako povečati ponudbo in ne kako ustreči kupcu. Koncept trženja pomeni, organizirati se tako, da poiščemo želje kupcev in kako te želje izpolniti. Začne se s trgom, osredotoči se na potrebe kupcev in ne na obstoječi izdelek. Kupci, ki smo jih uspeli razveseliti, so najboljši oglaševalci v pozitivnem smislu za podjetje. Žal, vsi zaposleni v podjetju niso dovolj motivirani, da bi delali v dobro kupca. Trženje je lahko uspešno le, če se vsi zaposleni zavedajo vpliva, ki ga imajo na zadovoljstvo kupca in da seveda pri tem ne zanemarijo interes podjetja. Pomembno je, da je trženje usklajeno z drugimi službami v podjetju. Zavedati se

UPRAVA GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC

IDA ROBNIK

moramo, da v podjetju ni najpomembnejša proizvodnja, niti finance, niti komerciala ampak porabnik naših proizvodov in storitev.

Trženje je v Gozdnem gospodarstvu zaradi pestre dejavnosti podjetja organizirano smiselno po dejavnostih. Tako se gozdno lesni sortimenti in prevozi lesa tržijo neposredno preko komerciala. Smiselnost enotne prodaje za eno dejavnost je v izločitvi medsebojne konkurence, večje ponudbe in zagotavljanje preglednosti nad posli. Z večjo in kompletnejšo ponudbo smo uspeli pri kupcih doseči dobre prodajne pogoje, ker so z določenimi količinami navezani na naše podjetje in jim vsaka prekinitev poslovnih odnosov lahko povzroča probleme in stroške na nabavnem področju in nadalje v njihovi proizvodnji.

Komercialni posli se začnejo z raziskavo trga, tržnimi predvidevanji, razgovori s kupci in dobavitelji, izborom kupcev in dobaviteljev, sklepanje dogovorov in pogodb, organiziranje operativne prodaje oz. nabave. Operativno prodajo iz državnih gozdov, ki je najmanj tako pomembna kot ostalo delo v zvezi s trženjem lesa, opravijo vodje posameznih gozdarskih obratov in njihovi delovodje, ki so odgovorni za odpremo.

Na koncu koncev je potrebno pridobiti še denar za prodano blago, kar je v današnji nezanesljivi finančni in tržni situaciji delo, ki vzame ogromno energije in časa. V komerciali na upravi se opravijo tudi vsa administrativna dela, ki se tičejo trženja na domačem in tujem trgu.

Polovico celotne lesne mase Gozdnega gospodarstva prodamo preko skladišč in sicer CLS Otiški vrh in MELES Radlje in sicer preko špedicije, dodelave in predelave oblega lesa. Obe enoti organizacijsko spadata v komercialo. Na teh enotah je organiziran del administrativnih del in sicer tu vnašajo večji del podatkov za komercialne namene.

Prodajo gradbenih storitev, storitev mehanikov in gozdne proizvodnje opravljajo neposredno vodje posameznih obratov.

Naši kupci lesa so v glavnem primarna in finalna lesna industrija. V zadnjih letih smo dokaj dobro spoznali razmere v tej panogi, tako na slovenskem kot na avstrijskem in italijanskem tržišču. Slovenska lesna industrija je v povprečju v takšnem gospodarskem položaju, predvsem zaradi tehnološko slabe opremljenosti, slabe organizacije in nepovezanega tržnega nastopa na tujih tržiščih. Pri izvozu smo omejeni na izvozno takso in seveda s transport-

nimi stroški, kar nas omejuje na slovensko tržišče, ki je zaenkrat še suficitarno, kar se tiče potreb po oblovinu, posebej smrekovi. Vendar se bojim, da bo zaradi odvisnosti primarne predelave predvsem od domačega slovenskega trga in trga bivše Jugoslavije, prišlo do problemov pri prodaji, predvsem iz plačilnega vidika.

V primarni industriji se v prihodnje obetajo spremembe in smatram, da je perspektiva v večjih, tehnološko sodobno opremljenih obratih in majhnih specializiranih predelovalcih lesa, ki so zelo racionalno organizirani. Razvojno bomo morali slediti sosednji Avstriji, če nam to ne bo uspelo, bodo nekega dne večino oblovine obdelali in predelali preko meje. Odkup lesa je prav tako organiziran preko komerciala. Kljub zakonskim in organizacijskim spremembam v gozdarski dejavnosti, nam je v zadnjih letih uspelo, da smo še vedno največji odkupovalci oblovine na Koroškem. Pravičen izbor kadrov na tem področju je še posebej pomemben. Naše načelo pri odkupu je korektnost pri merjenju lesa, zanesljivo in časovno hitro izplačilo lesa in cene, ki so realno sprejemljive na našem trgu. Naše poslovanje je usmerjeno dolgoročno in zahteva korektnost do naših partnerjev tako gozdnih posestnikov kot kupcev. To smo v zadnjih letih tudi dokazali in pridobili precejšnjo zaupanje pri gozdnih posestnikih.

Odkupovalci so dokaj samostojni tržniki in pravem pomenu in kakor sami sebi pravijo "podjetje v podjetju". Operativna nabava in prodaja je popolnoma v njihovih rokah in jo zelo dobro opravljajo. Odkup imamo organiziran po dolinah, tako da je za vsako dolino odgovoren posamezen odkupovalec.

V letošnjem letu se intenzivno ukvarjamo s odkupom in prodajo žaganega lesa, začetni posli obetajo dobre možnosti, da svojo dejavnost razširimo tudi na to področje. Nabavo smo v zadnjem letu intenzivneje izvajali preko trgovine LES in tako dosegli dokaj enoten nastop do posameznih dobaviteljev. Smiselnoti enotne nabave je prav tako kot pri prodaji doseči ugodnejše plačilne pogoje in cene pri dobaviteljih. Prav tako se je v zadnjem letu povečala maloprodaja trgovine LES v Radljah. V letošnjem letu nameravamo maloprodajo asortimanov trgovine LES v Radljah razširiti tudi na slovenjegraško področje, ki je gledano z kupne moči najzanimivejše na Koroškem.

Trženje temelji na odnosih. Potrebno

je vzpostaviti trdno dolgoročno in zaupanja vredno razmerje med podjetjem, kupci in dobavitelji. Prihodnost bo pripadala podjetjem, ki bodo vzpostavila učinkovite poslovne mreže. Za vse to pa so potrebni dobri kadri na področju trženja. To so ljudje, ki so pozitivno usmerjeni, pripravljeni tvegati, nagnjeni k reševanju problemov, ljudje, ki sprejemajo ovire kot izziv in so seveda pošteni, pripadni podjetju in poznavalci dejavnosti."

V upravi so v komerciali poleg vodje zaposleni še:

Francka MERKAČ, ki skrbi za operativno prodajo in administrativna dela na področju prodaje, uvoza in izvoza in se intenzivno vključuje v izterjavo. Pri svojem delu je zelo uspešna in predana delu ter podjetju. Delati je začela leta 1961 v Črni na gozdarskem obratu kot blagovni knjigovodja. Pri tem delu je spoznala zakonitosti prodaje in na osnovi blagovne evidence sortimentov in zalag tudi les. Leta 1973 je bilo zgrajeno Centralno lesno skladišče. Tu je nadaljevala delo blagovnega knjigovodje še naslednjih 18 let. Ko se je leta 1991 sektor komerciala na upravi Gozdnega gospodarstva na novo organiziral in kadrovsko izpopolnjeval, je sprejela povabilo in delo vodje prodaje. Velika sprememba v njeni delovni dobi pa je bila nova računalniška obdelava podatkov, ki omogoča kljub določenemu dodatnemu delu - fakturiranje, obračun odkupa lesa od kmetov -, dober pregled nad vsem dogajanjem na tržišču, racionalnejše delo in manjšo porabo časa. Pri računalniškem načinu fakturiranja lahko sproti ugotavlja količine, odprte postavke, zapadle račune in iz tega vso realizacijo. Tako lažje izterja zapadle obveznosti. Komerciala intenzivno sodeluje s finančnim sektorjem pri izterjavah denarja od kupcev. To je eno izmed težjih opravil. Večina kupcev je iz lesne industrije, ki v glavnem prodaja v izvoz in so vezani na devizne prilive, tu pa so plačilni roki med 60 in 90 dni. O tem pravi: "To je velik problem. Ni

so slabi kupci ampak ni reda na finančnem področju. Plačila zapiramo z vsakovrstnimi kompenzacijami, plačilni roki so dolgi, včasih denarja tudi ni mogoče izterjati in je treba posredovati preko sodišča. To je anarhija plačilnega sistema v Sloveniji."

Delo v komerciali je v tržnem gospodarstvu izredno zahtevno in psihično in fizično naporno.

Francka o tem: "Trg je poln vsega; poštenosti kupcev ni možno vedno preverjati. Z dolgoletno prakso pri delu s strankami pridobiš določene sposobnosti, da že intuitivno spoznaš stranko, ki ji lahko zaupaš in z njo korektno posluješ. Poleg poznavanja kupcev pa je treba uveljaviti dogovorjene cene, določiti plačilne pogoje, marsikdaj organizirati prevoze itd. To ne gre avtomatsko in tudi ni teorije za "pravi" način dela."

Franckin delovnik seže marsikdaj preko polnega delovnega časa. Kljub temu pa je odgovorno prevzela že funkcijo predsednice delavskega sveta podjetja, ki ga vodi od marca 1993 leta. Ravno v obdobju tega mandata je delavski svet sprejemal sklepe, ki so korenito spremenili razmere v gozdarstvu in v podjetju, tako v organizacijskem kot v kadrovskem smislu.

"Organizirana je bila javna gozdarska služba, izvajalsko podjetje in zadruge. Pri tem smo delili ljudi in premoženje. Najtežje obdobje pa je bilo, ko smo izdajali odločbe o viških. Podpisati sem morala 223 takih odločb. Vsi ti ljudje so sicer dobili odpravnine, ali pa smo jim kako drugače pomagali, kljub temu pa je ostal grenak priokus. Delavski svet je predvidel tudi investicijsko izgradnjo oz. rekonstrukcijo profilne linije na CLS. Na področju investicij smo sklepali o nabavi osnovnih sredstev (strojev za Gradnje, traktorjev, nekaj osebnih avtomobilov za prevoz delavcev na delo in kamionov), ki so v glavnem zamenjala že iztrošena in zastarela sredstva. Več sestankov smo namenili za ustanovitev invalidskega podjetja GG INPO. Precej časa pa smo posvetili lastninjenju podjetja in sedaj pričakujemo drugo soglasje Agencije za privatizacijo in realizacijo projekta do konca letošnjega leta. Našela sem le tiste zadeve, ki so najbolj vplivale na naše poslovanje in delo v podjetju, delavski svet pa je obravnaval še mnogo drugih zadev, ki so tudi pomembne."

Vida GRIL likvidira in razporeja dospelke fakture in pomaga pri odpremi izdanih faktur. V podjetju je že skoraj dvajset let. Leta 1978 je začela delati v takratnem sektorju

AOP Lesne na luknjačih, kasneje pa pri zajemanju podatkov na računalniku. Ko se je leta 1989 gozdarstvo organiziralo v samostojno podjetje,

je **Vida Gril** prevzela delo fakturiranja od leta 1994 do začetka delovanja novega informacijskega sistema pa še likvidacijo računov. Vsi računi so prispeli na njeno mizo v obdelavo.

Vida je pridna in marljiva delavka. Dnevno opravi še veliko drobnih del, ki niso nikjer evidentirana, nekdo pa jih mora vedno narediti, kot na primer faksiranje dokumentov, kopiranje dokumentov, ipd.

Odkupovalci, ki nimajo svojih poslovnih prostorov so nenehno v gibanju.

Branko ŠIRNIK, dipl. ing. gozdarstva, je pionir v gozdarskem žargonu, kar se odkupa tiče. Njegova zasluga je, da smo v zadnjem letu postali prisotni pri odkupu tudi v Mežiški dolini, od koder tudi izhaja in si je pri tamkajšnjih gozdnih posestnikih pridobil precejšnje zaupanje. Zelo rad pozitivno kritizira, daje koristne predloge in zaradi njega so sestanki o odkupu lesa vedno pozno v noč. Kljub obilici dela še najde čas za kakšno prijetno "SPOROČILO" Francki preko računalnika.

Zaposlil se je leta 1989 na Gradnjah kot pripravnik in nato še tri leta delal kot sektorski vodja pri vzdrževanju cest na tej vodi. Tu si je nabral prve izkušnje za delo s strankami. Ko so se na Gradnjah začeli reorganizacijski postopki zaradi pomanjkanja del na gozdnih cestah, je bil premeščen na upravo v komercialo. Začel je delati pri odkupu žaganega lesa na celotnem območju Gozdnega gospodarstva in tako spoznal teren. Tržni trend se je kmalu obrnil in potrebe podjetja so se spremenile. Dobil je nalogo, da začne odkupovati okrogli les. Dela se je lotil na Dravograjsko Ravenskem območju. To je bil že njegov tretji začetek. Sicer je bilo delo podobno, spoprijeti pa se je moral z drugimi težavami kot so: spoznati konkurenco, cene, želje ljudi ipd. O tem sam

pravi: "Delo z ljudmi je izziv, je izredno pestro in tudi težko. Smo različni in tudi pristopi do človeških duš morajo biti različni. V začetku je bilo težko zaradi popotnice Gozdnega gospodarstva iz prejšnjega sistema. Zame re so ostale zaradi obvezne oddaje. Težave so bile tudi zato, ker ljudje niso mogli takoj dojeti vseh reorganizacij gozdarstva in nekaj časa niso vedeli kdo je kdo. Potrebno je bilo vzpostaviti nova razmerja in nova zaupanja. V tem obdobju so se na trgu pojavljali razni kupci in preprodalci lesa. Sedaj so se razmere na trgu nekako stabilizirale. Nakup in predelava se je zredčila v glavnem v lokalne predele Koroške. Uspeli smo vzpostaviti odnos do prodajalcev in razjasniti kdo je kdo."

V letošnjem letu Branko beleži že svoj četrti začetek, ko se mu je delokrog razširil še na območje Mežiške doline. Tu so razmere spet nekoliko drugačne. Kmetje seznanja z zahtevami trga, ki so vedno večje in postajajo podobne kot so na zahodnih evropskih tržiščih. Les mora biti pripravljen tako, da je tržno zanimiv, krojen po zahtevah kupca. Z rednimi strankami se pred posekom dogovori za določen način krojenja lesa.

Pri svojem delu pa opaza tudi značilnosti in razvoj našega podeželja. Pravi: "Skozi lesno trgovino se izraža tudi značaj in usoda našega podeželja. Opaziti je, da se naše podeželje stara, pri marsikateri hiši pa ostajajo mladi fantje neporočeni.

Dobava lesa je tesno povezana z ostalimi kmečkimi opravili. Ko kmetije opravijo nujna dela na polju, gredo sekati v gozd. Zato včasih nastane problem, ko vsi sekajo naenkrat in je lesa veliko, drugič pa spet premalo." O načinu dela pa pravi: "Odkupovalec si mora sam zgraditi svoj sistem oz. nek red. Pristop do vsakega posameznika je drugačen. S stranko je treba vzpostaviti pristen, svetoven odnos, dobro pa moraš poznati tudi les, določena sečišča in svojo strokovnost uveljaviti na pravi način."

Gozdno gospodarstvo si je na terenu pridobilo zaupanje s primernim pristopom naših odkupovalcev, z rednim in hitrim plačilom, s pošteno izmero lesa in z zanimivo tržno ceno.

Ivan MARTINI je odgovoren za odkup lesa v Dravski dolini in je glede količin najuspešnejši odkupovalec. Njegova žena pravi, da ga tudi ob sobotah in nedeljah skoraj nikoli ni doma, kadar kmetje sekajo. V gozdarstvu dela že 28 let. Najprej

je bil šest let skupinovodja na sečiščih v bivšem TOZD Gozdarstvo Radlje, nato 10 let na skladišču uprave radeljskega obrata, nato pa je šel na skladišče MELES, kjer je bil štiri leta. Tako je spoznal območje svojega sedanjega terena skozi delo v gozdu, delo na skladišču pa mu je omogočilo spoznati stranke, njihove zahteve in potrebe. Njegovo območje dela sega na levi strani Drave od Pernic do Kaple in na desni strani od Trbonj do Lovrenca. Na tem območju je konkurenca izredno velika, zato si je Ivan organiziral svoj način dela. Kmetom je vedno na razpolago, tudi zvečer in ob sobotah in nedeljah. Po nekajletni praksi ga lastniki gozdov že dobro poznajo in ustvaril si je krog stalnih strank, ki ga tudi sami pokličejo. Zanje organizira tudi prevoz s kamionom. Na vprašanje, zakaj je tako uspešen pri svojem delu je odgovoril: "To je veliko odvisno od finančnega poslovanja Gozdnega gospodarstva, saj les redno plačujemo v enem tednu, pa tudi zato, ker odkupujemo vse, od furnirjev do celuloznega lesa." Seveda pa je pomemben tudi pristop in zaupanje, ki si ga je pri svojih strankah ustvaril s korektnim in poštenim delom in pa veliko veselje do takega dela.

Zvonko SMONKAR odkupuje les v Mislinjski dolini. V gozdarstvu je začel delati leta 1986 kot merilec lesa v Mislinjski dolini. Teren je poznal že kot domačin, kot merilec pa si je pridobil še dodatne izkušnje za delo s hlodovino in s strankami. Zanimanje za odkupovanje lesa ga je pred tremi leti pripeljalo v komercialo.

Tudi na njegovem območju je velika konkurenca, vendar si je pri kmetih pridobil zaupanje in tako svoje redne stranke. Ti največkrat pokličejo kar sami na slovenjegraški gozdarski obrat ali pa domov. Važno je, da je na razpolago in dosegljiv na telefonski klic celi dan, nekje med 8. uro zjutraj in 23 uro zvečer. O svojih strankah pravi:

"Večina kmetov na tem območju se ukvarja s prirajo mleka, les pa jim je dodatna dejavnost in zaslužek. Tisti, ki sekajo večje količine pokličejo več odkupovalcev in treba je licitirati. Največ jim pomeni hitro plačilo in konkurenčna cena. Tako se za Gozdno gospodarstvo radi odločajo ravno zaradi tega, ko plačujemo v enem tednu." Največ količin lahko odkupi v mesecih, ko kmetje največ sekajo, to so: marec, april maj in potem oktober in november, če pa je slaba zima pa tudi december. Od odkupljenih količin je

odvisna tudi plača odkupovalcev. V mesecih, ko je lesa na terenu manj, ko kmetje delajo druga dela in v zimskih mesecih je nižja, včasih zajamčena, sicer pa je odvisna od odkupljenih količin. Za odkup žaganega lesa in prodajo le-tega v Mislinjski dolini, Slovenj Gradcu in Mežiški dolini je

odgovoren **Tomo HAIN**, ki je v osnovi odgovoren za razvoj primarne predelave v Gozdnem gospodarstvu. Tomo ima 22 let delovnih izkušenj v lesni industriji. Na žagi Otiški vrh je bil 20 let; najprej kot merilec žaganega lesa, potem žagovodja, nato vodja proizvodnje in zadnja leta direktor žage. V Gozdno gospodarstvo je prišel pred dvema letoma. Svoje dolgoletne izkušnje na področju žagarstva mu koristijo pri razvoju primarne predelave v podjetju. V tem obdobju pa se ukvarja tudi z nabavo in prodajo žaganega lesa. O tem nam je povedal: "Večino poslov opravljamo z žagami, ki jim prodajamo hlodovino in potem od njih kupujemo rezan les za nadaljno prodajo v izvoz ali na domači trg. Tako največkrat pri žagah zapiramo račune oz. sklenemo kompenzacijske posle. Poslovne odnose vzdržujemo z določenim krogom kupcev, ki so naši stalni odjemalci za ostale sortimente. To so v glavnem žage na Koroškem." Na trgu z žaganim lesom je v glavnem problem plačilo na rok.

Borut TASIČ odkupuje žagan les na območju Dravske doline. Na Gozdno gospodarstvo je prišel v začetku lanskega leta in pomaga pri vodenju poslovne enote Gozdarstvo Radlje. Z odkupom se je ukvarjal že prej, ko je bil zaposlen pri zasebnem podjetniku. Dela na območju, kjer je velika konkurenca, zato se mora še posebej truditi in prilagajati razmeram na trgu.

Božo VRHNIJAK in **Bogdan SVETINA** sta kot vodji skladišč neposredno povezana s komercialo, s svojima ekipama na skladiščih pri odpremi in predelavi ter obdelavi lesa oplemenitita oblovinu. Izkušnje in znanje in dobro delo z ljudmi so prave vrednote, ki so potrebne za opravljanje takšnega posla.

Vodja trgovine **LES Brane DO-LINŠEK** je prišel v naše podjetje s komercialnimi izkušnjami in to tudi takoj dokazal s svojim pristopom do dela. Njegov pomočnik je **Darko PUSNIK**, ki tudi servisira motorne žage in kosilnice.

Skladišča in trgovina so bila predstavljena še v okviru predstavitev poslovnih enot, zato jih tukaj samo omenjamo.

ZARAŠČANJE NEGOZDNIH POVRŠIN NA GREBENU POHORJA

MIKA MEDVED

V okviru odseka za načrtovanje razvoja gozdov in gozdnega prostora se, poleg ustaljenih del, ki jih zahteva obnova načrta posamezne gospodarske enote (GE): inventura gozdnih površin, gozdnih fondov (lesne zaloge, prirastka), srečujemo tudi s specifičnimi problemi, ki se pojavljajo v gozdnem prostoru.

Zaraščanje grebena Pohorja je eden izmed procesov, ki ga srečamo kar v štirih GE: enota Radlje - desni breg, enota Mislinja, enota Pohorje in delno še v enoti Dravograd. Ker pa je to proces, katerega razsežnosti so širše in sploh ne samo kot specifično gozdarski problem, pomeni naloga, ki bo v nadaljevanju predstavljena, začetek in izhodišče za razpravo, kako ohraniti specifično krajino pohorskih planj.

Namen naloge je dati izhodišča za dogovor različnih porabnikov, ki se v tem prostoru pojavljajo, da bodo poskrbeli zato, da se greben Pohorja ne zaraste. Predstavljena v Viharniku pa bo mogoče vzpodbudila tudi starejše bralce, ki se še spominjajo, kako žive so bile pohorske planine, da o tem zapišejo kakšno zanimivo zgodbo.

Uvod

Pohorje je eden izmed velikih, strnjanih gozdnih kompleksov v Sloveniji. Zaradi ostrih naravnih pogojev (strma, jarkasta pobočja, osojne lege, kislja matična podlaga in velika vodnatost) je gozd na našem območju ostal prevladujoči element krajine. V pridobivanju novih površin ga je človek krčil in oblikoval značilno krajino celkov. Kopaste vrhove in položna slemena na grebenu je izkrčil za košnjo in pašo živine. Tako je današnja podoba Pohorja odraz zgodovinske prepletenosti krajine in Pohorčev - njenih ljudi.

Prostor, ki ga je pohorski človek oblikoval svoji rabi primerno, se je s časom spremenjal, prilagajal novim potrebam. Glazutarstvo, fužinarstvo, žagarstvo, paša v preteklosti in pa turizem v današnjih časih, vse je na Pohorju pustilo svoje sledi. V različnih obdobjih je bil ta prostor enkrat bolj, drugič manj intenzivno izkoriščen.

V del pokrajine pa je Pohorje tudi v najbolj burnih časih pomanjkanja prostora posegal previdno in se naravi sam prilagajal. Pohorska barja in šotišča kljub svojemu naravnemu spreminjanju nosijo del prvobitnosti pohorskega prostora.

V dediščini preteklosti, v specifičnosti in ohranjenosti prostora se zrcali velik kulturnozgodovinski pomen Pohorja. To nam je bilo vodilo, ko smo se začeli pogovarjati o problemu zaraščanja Pohorja. Ohraniti kulturno krajino na Pohorju mogoče na prvi pogled ni naloga, ki bi bila v pristojnosti gozdarske službe - ali pač?

Imamo dokaj natančno evidenco gozdnih in negozdnih površin na Pohorju za zadnjih 20 let. Evidenca splošno koristnih funkcij opredeljuje rabo prostora in nakazuje na določene omejitve, ki bi jih pri načrtovanju razvoja tega prostora morali upoštevati. Rezultati analize in ovrednotenja teh podatkov pa so prav gotovo dobra osnova za dialog vseh, ki se v prostoru pojavljajo, ki načrtujejo njegov razvoj in stopnjo varovanja.

Problem zaraščanja krajine zajema ves kompleks Pohorja na slovenjegraškem območju, še posebej

tam, kjer je odseljevanje ljudi v dolino močno prisotno. Zaradi časovne stiske in poudarjenosti problema pa smo se omejili le na greben.

Spoznanje, da so negozdne površine na grebenu v veliki meri ali pa predvsem delo človeških rok in so sedaj v naravnem procesu zaraščanja, torej vračanja k svoji naravni podobi, do neke mere usreča usmeritvam za nadaljnje gospodarjenje s tem prostorom. Posebnost in ohranjenost pohorskih planj, enkratna kulturna in poučna vrednost negozdnih površin v gozdni krajini pa so razlogi, da želimo, vsaj na delu teh površin zaustaviti zaraščanje. Če povzamem iz elaborata Naravni park Pohorje prof. Ježa: "Pohorje predstavlja v smislu naravnosti in naravne krajine vrednoto, ki je gotovo pomembna tudi v širšem evropskem prostoru. Pohorska kulturna krajina pa s svojo umeščenostjo v prostor in estetsko podobo, predstavlja neprecenljivo vrednoto in daje možnosti za okolju prijazen razvoj. Navedena dejstva nalagajo vsem subjektom, ki delujejo na tem območju, varovanje teh vrednot in takšen razvoj, ki bo še okrepil Pohorje kot sonaravno celoto."

O Pohorju in za Pohorje je bilo veliko narejenega

istem prostoru različne dejavnosti,

- usklajevanje različnih interesov, ob največji možni upoštevanosti naravnih dejavnikov.

2. Kratek opis grebena Pohorja in razvoja posameznih dejavnosti

Od Brešarjeve planine na mislinjskem koncu do Kremžarevega vrha nad Slovenj Gradcem, se razteza bolj ali manj položen greben Pohorja. Kopast hrbet se nato v precej naglih in jarkastih rebrih spušča na eni strani v dolino Drave, na drugi pa v Mislinjsko dolino. med posameznimi vrhovi (Jezerški vrh, Črni vrh, Kope...) so obsežne, lahkoprehodne police - planje, odprte na vse strani. V preteklosti in še nekaj časa po 2. svetovni vojni so bile namenjene paši živine in seči sena, turistično znani sta bili le Ribniška koča in Grmovškov dom. Z leti se je to spremenilo. zgradilo se je omrežje gozdnih cest, nastala sta turistična kompleksa Kope in Rogla. Po večali so se negativni vplivi na zaraščajoči prostor. Gradnja turističnega centra Kope s pripadajočimi smučišči je bila velik poseg v pohorski prostor, ki je dele površin trajno namenil drugi rabi.

Vpliv imisij iz Soštanja je prepoznan v gozdovih, ki planje okrožajo. Njihova velika enoličnost (smrekove monokulture) pomeni labilen kompleks, ki

Greben Pohorja med Pungartom in Jezerskim vrhom (spomlad 1996)

tako na papirju kot tudi na Pohorju. Toda čas teče in prerašča in vedno znova ugotovljamo, da imamo negozdnih površin vse manj. Zato ni, da bi s tem izdelkom dodali le še kup papirja.

Namen te presoje zaraščanja grebena Pohorja je prav v tem, da ovrednotimo, do katere meje in kje je prav, da pustimo procese samodejne naravne regulacije in kje moramo poskrbeti, da tu na Pohorju ostane pridihi kulturne krajine. Hkrati pa je tudi poskus, da poskušamo proces zaraščanja grebena s pomočjo metod, ki jih uporabljamo za izvedenotenje gozdnih sestojev in gozdnega prostora, razpoložljivega gradiva drugih strokovnih služb in razpoložljivega časa, čim natančneje ovrednotiti.

Vrednote kot so:

- ohranitev naravne in kulturne krajine,
 - stabilnost gozdnih ekosistemov,
 - razvoj okolju prijaznega turizma in rekreacije,
 - izkoriščanje površin za pašo in košnjo,
- so cilji, ki jih lahko uresničimo pod naslednjimi pogoji:**

- z dobrim poznavanjem procesa zaraščanja (kar je predvsem naloga tega izdelka),
- z upoštevanjem izkušenj iz preteklosti,
- z upoštevanjem vseh porabnikov prostora,
- opredelitev konfliktnih področij, kjer so na

ga pestijo sneg, veter in paša, pa tudi preštevila divjad, ki v takem gozdu najde le malo hrane.

Ostale obsežne negozdne površine - planje so podvržene procesu zaraščanja. Kjer so v daljših in krajših časovnih obdobjih še kosili, je proces napredoval počasneje, kjer so bile površine manj primerne za košenje, je danes že gozd.

Ob tem ni zanemarljivo, da je bilo prav v zadnjih 30. letih opuščeni veliko hiš in kmetij v pasu med 900 in 1000 m NV. Ti ljudje so kosili krmo in pasli živino prav na planjah na grebenu.

V 80 letih je bil za potrebe Koroške kmetijske zadruge Slovenj Gradec narejen predlog za osnovevanje pašnikov. Med Ostrušico in Pungartom je bilo predvidenih okoli 150 ha površin, primernih za pašo. Projekt je začel le deloma na Rogli, kjer so ogradiili ca 50 ha planj za pašo živine. Na slovenjegraškem ograje niso začele, posamezni poskusi paše pa so velikokrat posegali bolj v gozd, kot pa na planje.

Po podatkih, ki so bili dosegljivi za zadnja leta, o razvoju dejavnosti na tem področju ne moremo govoriti. Turizem je ostal na stopnji izpred 20 let, kmetijstvo za prostor ne kaže prevelikega zanimanja, opuščanje višinskih kmetij in zaraščanje postajata problem širših družbenih razsežnosti. Se nadaljuje

STARE SORTE SADNEGA DREVJA

MATEJ SKRIVARNIK

V eni prejšnjih številkih je študijski krožek o starih sortah sadnega drevja že predstavil najzgodnejši poletni sorti jabolka in hrušk, to sta bili beličnik in vrbovka.

Značilno za te poletne sorte hrušk in jabolka je to, da takoj nastopi užitna zrelost, medtem ko pri zimskih sortah nastopi prvo drevesna zrelost in šele nato po daljšem ali krajšem skladiščenju užitna.

Za vsako sorto je za užitno zrelost pomembno razmerje med sladkorji in kislinami, ter določena aroma in barva sadja.

V tej številki vam predstavljamo poletne sorte hrušk in jabolka:

ŠENTJAKOBČNICA

Izvor: Pravi izvor te jabolane ni znan, ime pa je dobila verjetno po sv. Jakobu, ki gojduje v času, ko dozori. Opazovano drevo raste na Epšekovi kmetiji v Razborju na nadmorski višini 850 metrov. Poznamo dva tipa, in sicer sladkega in bolj reznega okusa.

Rast drevesa: Sorta je šibkorastoča. Drevo ne zraste visoko,

veje so tanke in dolge, zaradi tega se rade lomijo. Rodi na koncu enoletnih poganjkov. Listi so srednje veliki in so jajčaste oblike.

Cvetenje in oplodnja: Cveti v drugi dekadi maja. Cveti so mnogoštevilni v velikih šopih.

Rodnost: Rodi vsako leto.

Zorenje in trpežnost: Zori takoj za beličnikom in sicer zelo neenakomerno, tako da so plodovi na sončni strani precej prej zreli kot pa na senčni strani. Zaradi sočasne dozorelosti z beličnikom, jo je le-ta precej izpodrinil.

Plod:

Plodovi so srednjedeбели, z rumeno podlago in rdečimi prameni. Na eni strani so prameni bolj izraženi. Meso ploda je krhko. Pecelj je srednjedolg. Plod ima izraženo muho.

Uporaba: Uporablja se sveža, primerna pa je tudi za prve kompote in jabolčne zavitke.

MIČURINKA

Izvor: Opazovano drevo je staro 35 let, raste na kmetiji Jaš v Dovžah na nadmorski višini

470 m. Sorta je bila v letu 1952 poskusno posajena pri planinski koči Pungart na 1310 m nadmorske višine. Vendar tam ni uspevala. Presajena je bila nižje h kmetu Turčniku in Zakrzniku, na 900 m in tudi tam ni bilo uspeha. V naše kraje naj bi prišla iz Rusije.

Rast drevesa: Drevo raste počasi, je srednjeveliko. Ima dovolj razsvetljeno krošnjo, oplodnja je temu primerno porazdeljena. Ima močne veje.

Cvetenje in oplodnja: Redno cveti. Cvetenje je bujno in sicer v prvi dekadi maja. Cvetovi so odporni na mraz.

Rodnost: Rodi vsako leto. Plodovi pa so debeli vsako drugo leto.

Zorenje in trpežnost: Dozori v sredini avgusta. Uporabna je mesec dni in ni primerna za shranjevanje.

Plod: Plodovi so srednjedeбели, okrogloploščate oblike. Kožica je debelejša in rumenordečkaste barve. Meso je belo, zelo sočno, sladko osvežujočega okusa.

Uporaba: Je sezonsko namizno jabolko, ni primerno za ozimnico in ne za predelavo v

jabolčnik.

NEMKA ali RJAVKA:

Izvor: Opazovano drevo raste na kmetiji Jaš v Dovžah na nadmorski višini 470 metrov in več. Staro je preko 50 let.

Rast drevesa: Rasti je šibke. **Cvetenje in oplodnja:** Cveti v začetku maja. Cveti obilno pa tudi oplodnja je bogata.

Rodnost: Rodi vsako leto.

Rodnost je obilna.

Zorenje in trpežnost: Zori po 15 avgustu. Uporabna je štirinajst dni.

Plod: Je okrogle oblike, podobna je jabolki. Je srednjevelika. Barva plodu je rjava.

Meso je umazano- bele barve, je sočno in sladko. Plod je občutljiv na otise.

Uporaba: Uporablja se kot sezonsko sadje v zadnji dekadi avgusta in v začetku septembra. Plodovi nato hitro gnijejo.

Za vse te poletne sorte je značilno, da so zelo slabo trpežni. Kar prepogostokrat se zgodi, da nam segnijo. Zato bi jih morali čimprej obrati in ponuditi na trg.

Se nadaljuje.

EKSKURZIJA DRUŠTVA PODEŽELSKJE MLADINE MISLINJSKE DOLINE

V soboto, 12. julija 1997 so se člani Društva podeželske mladine Mislinjske doline odpravili na ekskurzijo na Notranjsko in Primorsko.

Ker je bila pot dolga, smo se od doma odpravili že ob 5. uri. Na Uncu nas je počakal turistični vodič TD Cerknica g. Janez Košir, ki nas je vodil po popoldanskih ogledih.

Najprej smo v vasi Kramplje pri Novi vasi in Blokah obiskali kmetijo Hasovih, ki se ukvarja z rejo koz in predelavo mleka v sire. V vasi Kramplje je poseljenih le še nekaj hiš, v večini so to starejši ljudje, ki nekako z nezaupanjem gledajo na to novo proizvodno usmeritev Hasove kmetije. Le ti redijo 16 molznih koz, 1 kozla in podmladek, ki ga v večini prodajo kot plemenske živali. Na dan namolžejo ca 40 l mleka, ki vsega predelajo v sir.

Za naš obisk so za malico pripravili mlad in zrel sir, pšenični in koruzni kruh ter jabolčnik.

Nato smo si ogledali "živo" maketo

Cerkniškega jezera tako, da smo si lažje predstavljali naravno polnjenje in ponikanje tega presihajočega jezera. Seveda smo si ga ogledali tudi v živo s krožno vožnjo, le da smo namesto jezera videli prostrane travnike, ki so jih v tem času kmetje ravno kosili.

Za krajši čas smo se ustavili še v naravnem parku Rakovem Skocjanu, kjer smo si ogledali mali "naravni most".

Sledilo je kosilo na kmetiji Martinčič v Dolenji vasi, kjer se ukvarjajo tudi s konjerejo in sicer imajo konje za jahanje, v svojo turistično ponudbo pa imajo vključeno tudi vožnjo z lojternikom za ogled Cerkniškega jezera. Z obiskom kmetije Martinčič smo zaključili strokovne in turistične ogled po Notranjski in se podali proti Primorski, kjer se je na cestah že močno čutil turistični val s severa. Ustavili smo se v Strunjanu, kjer se je večina izmed nas letos prvič namočila v morju.

Mentorica društva: Danica ONUK

Udeleženci ekskurzije pri ogledu "žive" makete Cerkniškega jezera.

Koze s kmetije Has v izpustu.

KMEČKE ŽENE IZ MISLINJSKE DOLINE OBISKALE BELO KRAJINO

DANICA ONUK

Vsako leto je za kmečke žene iz obeh občin Mislinjske doline organizirana strokovna ekskurzija, ki je obenem tudi del izobraževalnega programa.

Na odboru Društva kmetič smo se iz različnih predlogov za ekskurzijo odločile za Belo krajino, ker še tega lepega predela Slovenije v okviru naših ekskurzij nismo nikoli obiskale. To in pa zanimiv program je na ekskurzijo privabil 96 žena tako, da smo jo organizirali v dveh terminih in sicer v četrtek, 3. julija in v torek, 8. julija 1997.

Pot do Metlike smo za posamezno skupino organizirali drugače in sicer je prva skupina potovala preko Laškega, Zidanega mostu, Krškega, Novega mesta in preko slikovitih Gorjancev do Metlike. Drugo skupino pa smo popeljali preko Izlake, Trbovelj, Litije, Žuženberka po dolini reke Krke preko Črnomlja do Metlike. Po obeh poteh smo občudovali značilnost pokrajin, po katerih smo se peljale. Zaradi slabega vremena je bilo še veliko nepokošenih travnikov. Bela krajina pa nas je pozdravila v za njo tako značilnih brezah in cvetočih kostanjih.

V Metliki nas je sprejela gospa Mojca Črnič, svetovalka za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti za področje občin Metlika, Semič in Črnomelj in nas je tudi spremljala pri ogledih po Beli krajini.

V Metliki smo si najprej ogledale del proizvodnih obratov tovarne Beti (tkalnico, barvarno in šivalnico), kjer poleg ostalih tekstilnih izdelkov sešijejo največ kopalk v Evropi - 1.600.000 na leto. V tej tovarni je pretežno ženska delovna sila, le v tkalnici in barvarni delajo samo moški. Kot zanimivost so nam povedali, da so z letošnjim letom v obratih z žensko delovno silo uvedli enoizmensko delo (samo dopoldan), ker so ženske bolj spočite in lažje dosegaajo norme. Po obisku tovarne so si bile vse obiskovalke enotne, da je delo v tovarni naporno in bodo tako znale bolj ceniti delo na svoji kmetiji.

Iz Metlike smo se napotile v vas Radovico, kjer so nam na turistični kmetiji Bajuk pripravili kosilo in pokušino vin v domači kleti. Glavna kmetijska dejavnost na kmetiji je namreč vinogradništvo, za potrebe izletniškega turizma pa redijo samo kokoši in purane.

Poslovili smo se od prijazne gospodinje, svetovalka Mojca pa nam je v vasi Griblje predstavila dejavnost, s katero se z možem ukvarjata na njuni kmetiji. Ukvarjata se namreč s cvetličarstvom in zelenjavarstvom. V ta namen imata postavljene 4 rastlinjake, eden izmed

Bogat „gank“ pri Črničevih v gribljah

Žene poslušajo predstavitev domače obrti na kmetiji Čvitkovič v Adlešičih

Udeleženke prve ekskurzije

njih je pozimi tudi ogrevan, v vseh pa je sistem namakanja. Gajijo v predvsem paradižnik in papriko; to imajo posejano tudi na polju.

Ceprav je sezona rož za prodajo že minila, jih je bilo v rastlinjaku še nekaj, najbolj pa smo jih lahko občudovali na balkonihih domačih hiš, posebno na leseni hiši moževih staršev.

Pot nas je nadalje vodila ob slovensko - hrvaški meji do Adlešičev, kjer smo si pri družini Čvitkovič ogledali bogato zbirko narodnih vezenin na domačem platnu in orodij za izdelavo letega. Gospa nam je prikazala predenje lanu in tkanje platna na stavah, gospod pa nam je predstavil zgodovino kraja in njegovo kulturno dediščino. Za spominek pa je bilo možno kupiti tudi kakšno pisano ali vezen prtiček.

Po dolgi vožnji in ogledih se nam je prilegel postanek v Dolenjskih toplicah, kjer smo si po želji privoščile sprehod po lepo urejenem parku ali kopanje v enem izmed termalnih bazenov.

Lahko rečemo, da smo združile koristno s prijetnim in, da si lahko še samo zaželimo, da bi se prihodnje leto spet srečale na sedaj že tradicionalni ekskurziji.

DRUŠTVO KMETIČ DRAVOGRAD

ANICA LESIČNIK, BERNARDA RAVNJAK

Morda je na Koroškem še kdo, ki ne ve, da v Dravogradu že štiri leta uspešno deluje DRUŠTVO KMETIČ.

Kmetice smo bile prej povezane v aktiv kmečkih žena Dravograd, marca leta 1993 pa smo ustanovile društvo, ki je vključeno v Zvezo kmetič Slovenije.

In zakaj smo povezane v društvo, se bo morda kdo vprašal?! To se je zgodilo zato, da se vsaj občasno srečamo, izmenjamo izkušnje, se kaj novega naučimo, včasih pa samo poklepamo o vsakdanjih problemih, veselju in trpljenju, ki vsakogar spremlja v življenju. Naša strokovna mentorica je svetovalka za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah, Bernarda Ravnjak. Ona nam je pomagala, da je društvo "zagledalo luč sveta". Sedaj skrbi za dogovarjanje s predavatelji, voditelji tečajev, pripravlja ekskurzije in vodi aktivnosti za pridobivanje nujno potrebnih finančnih

sredstev za naše delo. Pa še kaj drugega bi se našlo.

Kar iz našega pravilnika bom na kratko povzela, za kaj vse naj bi skrbelo naše društvo, v katerega je sdaj vključenih že preko 170 kmetič in tudi drugih občank, ki jim kmetijstvo ni tuje in se rade družijo z nami. Naše društvo naj bi skrbelo za povezanost kmetič, skupno nastopanje v javnosti, izobraževanje, predstavitve na sejmih in razstavah, družabno življenje na vasi...

Društvo je organizirano kot vsa druga društva. Ima upravni odbor, ki vodi delo med dvema občinama zboroma. Predsednica upravnega odbora je hkrati tudi predsednica društva. V tem mandatu ima to funkcijo Marjana KOGELNIK iz Podklanca. Članice upravnega odbora so s celotnega terena občine tako, da so to hkrati tudi področne predstavnice kmetič v društvu. Svoje članice obveščajo o delu upravnega. Se nadaljuje na osmi strani

Nadaljevanje s sedme strani odbora, o sklepih, načrtovanih akcijah.... Sedaj pa nekaj o delu v preteklosti in o načrtih za prihodnje. Ker smo na kmetijah poleti bolj na tesnem s časom, je glavna dela društva skoncentrirana na zimski čas. V zadnjih dveh zimah smo izvedli štiri predavanja: o vrtnarstvu, kako urediti kmečko dvorišče, o boleznih, ki jih prenašajo klopi in o EKO kmetijstvu.

Zelo dobro so obiskani tečaji, kjer se lahko mnogo novega naučimo. V preteklih štirih letih so v okviru društva potekali naslednji tečaji: peka kruha, potic, peciva, krašenje tort, izdelave sirov, strežbe hrane -

Vsako leto pripravimo tudi praznovanje materinskega dneva in v jeseni še "Jesenski likof", ki je hkrati srečanje vseh kmetov in vseh tistih, ki so povezani s kmetijstvom v občini. Materinski dan ponavadi združimo kar z rednim letnim občnim zborom. Letos smo ga pripravile v novem hotelu Traberg. Moram priznati, bilo je lepo in prijetno tudi po zaslugi prijaznega osebja hotela.

Na občnem zboru smo začrtale smernice nadaljnjega dela, ki bo tudi letos imelo poudarek na izobraževanju, druženju,... V bodoče si želimo več sodelovanja na prireditvah v domači občini, čeprav se pri tem srečujemo s precejšnjimi proble-

Na razstavi v času sejma

priprava narezkov, pogrinjkov, slikanje na svilo in steklo. Ker je interesentk za nekatere tečaje zelo veliko, jih je treba organizirati na več lokacijah. Tako so bili tečaji krašenja tort, peke kruha in potic organizirani kar na štirih lokacijah v občini. Kar pa se naučimo na tečajih, pa ni samo sebi namen. Kmetice rade sodelujemo na raznih razstavah in sejmih. Ena največjih razstav je vsako leto na Ptuj: "Dobrote slovenskih kmetij". Tudi tu so naše kmetice že dosegle lepe rezultate. Na ta način se preverja kvaliteta naših izdelkov. Kar nekaj let zapored že sodelujemo z ostalimi kmetkami Koroske na sejmu PREZENTA v Slovenj Gradcu. Ponavadi pripravimo majhno razstavo in prodajo domačih dobrot. Društvo tako postaja odskočna deska za podjetnejše, ki se bodo najbrž opogumile in začele s kakšno samostojno dopolnilno dejavnostjo.

Za nekaj pa si kmetice tudi poleti vzamemo čas. To so ekskurzije, ki jih izvedemo ponavadi v poletnih mesecih, saj so takrat dnevi lepši in daljši ter je tako mogoče opraviti več ogledov. Tako smo prekrizarile že doberšen del Slovenije. Dve leti zapored pa smo pripravile tudi srečanje oz. pohod kmečkih družin na Uršljo goro, katerega smo zaključile s piknikom na Naravskih ledinah. Bilo je lepo! Ker pa marsikatera kmetica še ni bila na Košenjaku, se bomo letos poleti odpravile na ta najvišji hrib v naši občini. Vesele bomo, če se nam boste pridružili tudi vi!

mi zaradi nove zakonodaje o društvih.

Tudi v bodoče bomo sodelovale na raznih razstavah, sejmih in srečanjih. Prav tako je v programu dela za letošnje leto sodelovanje na prireditvi jesenski likof. V izobraževalnem programu bomo dale večji poudarek uvajanju dopolnilnih dejavnosti na naših kmetijah, saj je le malo takšnih, ki bodo ob vstopu Slovenije v EU lahko preživele samo z osnovno kmetijsko dejavnostjo. Pri tem pa ima trženje pomembno vlogo. Glavne teme predavanj, ki si jih želijo naše članice, pa se še vedno sučejo okrog ureditve doma, dvorišča, zdravja, vzgoje otrok, kuhanja,... v glavnem okrog tem, ki zanimajo sleherni žensko. Pojavlja pa se tudi želja po seminarju o nastopanju v javnosti, saj kmetica že dolgo ni več samo gospodinja in mati ter delavka na njivi in v hlevu. Vse večkrat je odgovorna za ekonomsko poslovanje kmetije, zato je nujno, da se znajde v vsaki situaciji.

V zadnjih letih se srečujemo z vse večjimi problemi v kmetijstvu. Nikomur v naši lepi Sloveniji ne bi smelo biti vseeno, kaj bo s poseljenostjo naših hribov v prihodnosti. Tako bo tudi društvo kmetic skušalo prispevati svoj delež k ohranjanju poseljenosti podeželja.

Naj za konec napišem le še to, da si želimo čimveč aktivnih članic, saj je društvo živo le takrat, če ga sestavljajo aktivni člani.

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

REKREATIVKA ANICA MEH

Z razvojem tehnike in avtomobilizma se veliko ljudi premalo zaveda, da bi se morali več gibati. Razni poklici zahtevajo že kar avtomatizirane gibe. Dolgo sedenje za računalniki, pred televizijo, za stroji, delo v slabem zraku, vse to človeškemu organizmu ni v prid, če se temu primerno ne rekreira. Tega smo se v Podgorju zavedali, zlasti v zimskem času. Trudili smo se, da smo zadovoljevali potrebe po gibanju v okviru možnosti. Z izgradnjo telovadnice v avgustu 1996, so se razmere na področju športa občutno izboljšale. Nekateri so bili skeptični, češ, telovadnica bo zasedena le v dopoldanskem času s šolsko telovadbo, drugače pa bo samevala, a so se ušteli. Preko vse jesenske, zimske in pomladanske sezone je bila zasedena tudi pod večer. Ob ponedeljkih so se rekreirale mlajše ženske, ob torkih moški s košarko in judoisti šolarji, ob sredah študenti s košarko in delavci šole, ob četrkih ženske srednjih in starejših let ter šolarji, ob petkih je bila odbojka, soboto so imeli veterani Šminklavža. Ustanovljena je bilo športno društvo.

Ženske smo se udeleževale rekreativne telovadbe v starosti od 16 do 65 let. Starejšo skupino je vodila Stana Meh, višja fizioterapevtka, mlajšo pa Olga Mongos - vzgojiteljica. V obeh skupinah so bile ženske raznih poklicev. Vseh je bilo 43. Za

zaključek rekreativne sezone smo se odpravile na pohod na Uršljo goro. Udeležilo se nas je 30. Kristina Kop se nam je na začetku pohoda predstavila s sledečo pesmijo:

Rekreativke podgorške smo zale za zadnjo uro rekreacije na Uršljo goro se podale.

Dolga pred nami je pot. Stezice po hribu so razmetane povsod. Ko ležeš navkreber, pazi na klic, ko Olga ukaže: "Ritke nazaj, prsa naprej", pazljivo poslušaj in vse bo OK.

V telovadnici bilo to je lepo, saj na blazinah smo migale prav lahno. Sedaj pa pred nami je Uršlja gora, ki blazinic naših ne pozna, še manj pa Staninega glasu, ki nas je bodrila takole: en, dva, tri; en, dva, tri, da ne bi prehitro vse kile šle po zlu.

A me rekreativke smo prave in se stezicam Uršlje gore ne bomo udale. Prišle bomo na vrh, se sprostile, kakšno vajo naredile, se pogovarile in naše prijateljske stike še v prihodnje naprej gojile in se zopet za novo sezono skupaj dobile.

Med po tjo na Uršljo smo občudovale neokrnjeno naravo plešivskih gozdov in nastal je tale posnetek

ŠALA JE POL ZDRAVJA

AJNŽIK

**Prijatelja najdeš v nesreči in vse hu-
do, dobro in tudi veselje mine hitro.
Če ima vrage mlade, jih ima veliko.**

Kot vsi narodi, imamo tudi Slovenci veliko šal, pogovorov in rekov. Ne bom našteval, držal se bom glavnega naslova. Najprej kratek uvod. Športnik nisem bil nikoli, tudi sedaj nisem, vem pa nekaj športnih pravil. Ne smeš dajati nizkih udarcev, poraze moraš sprejeti športno.

Ce nisi prehudo bolan ali poškodovan, je dolgo ležanje v bolniški postelji dolgočasno. Veliko je odvisno od družbe, ki jo imaš okoli sebe. Ta se lahko hitro spremeni. Zamenjana je bolniška postelja ali soba.

Pred letom sem se zdravil nekajkrat v splošni bolnišnici v Slovenj Gradcu. Z družino sem imel srečo. Na vsaki strani postelje sem imel prijetna človeka, lahko bi rekel... "desni in levi razbojnik". Na desni je ležal bolnik, ki je čakal na operacijo. Bila sva zelo dobra sogovornika, včasih sva potegnili dolgo v noč. Kljub razliki v starosti, izobrazbi, političnem in verskem prepričanju, so tekli najini razgovori uglasno, na ostrino nisva prišla nikoli, da o prepiru sploh ne govorim. Začela sva tudi s šalami. začel je moj sogovornik in sicer z besednimi šalami.

"G. Dretnik, vi ste zelo sposoben človek!"

Kljub poltemi v sobi je spoznal, da mi njegova pripomba ni všeč. Hitro je popravil.

"G. Dretnik, le počasi. Midva lahko to popraviva preprosto. Zamenjajva soglasnike! Pri besedi sposoben zamenjajva s z d! G. Dretnik, spodoben pa ste! Od vas do sedaj še nisem slišal grde besede!"

Hihitanje iz temačnega kota mi je pomenilo, da je moj športni rezultat 1:0 v mojo škodo. Poraz sem športno prenesel. Imel sem srečo, ker sem se spomnil na protitudarec.

"Gospod, tudi v vašem poklicu lahko naredim zamenjavo črk. Vi ste geolog, zamenjajva prvo črko g s t, geolog in teolog pa je velika razlika!" Rahlo hihitanje se je sprevrglo v sproščen smeh. Za mene je to pomenilo, da se je športni rezultat izenačil na 1:1.

Zdaj se lotimo "levega" razbojnika. Tudi on je bil moj prijeten sogovornik. Prej se nikoli nisva srečala, zato nisva mogla biti prijatelja. Bil je starejši, lažji bolnik, ki je bil pokreten. Do tega človeka imam tako spoštovanje, da bi ga rad opisal. Rahlo me skrbi, če bom temu sploh kos. Korajžjo imam. Svoj čas je Levstik rekel, da moramo pisati tako, da bodo razumeli tudi preprosti ljudje. Tega človeka najlažje primerjam z Mozoljčevim Petrom, to je kmet karikaturist iz Kmečkega glasa. Tam ga rišejo kot pokvečeno kvako, ki že nekaj let hitro in uspešno rešuje vsa pereča kmetijska vprašanja. Zdi se mi prav prijeten figurica. Njegov opis bo moja težka naloga. Na podolgovatem obrazu se zabuhla lica in nizko čelo stikata skupaj. Zato drobne sive oči ležijo nekje globoko v dveh režah. Dve vrsti obrabljenih, toda zdravih zob zakrivajo debele ustnice. Njegov nos najlažje primerjam z debelo tepkko. Na rahlo rdečem, gladko obritem obrazu samevajo tri stare koccine. Po tem opisu bi kdo rekel, da ni imel lepega obraza. To trdim tudi jaz, v isti sapi pa dodajam, da je imel lepo srce! Imel je izredno tanek čut za po-

moč človeku, ki to potrebuje. Prijatelj se torej v nesreči spozna!

Pogovarjala sva se veliko, lahko rečem, da na isti valovni dolžini, oba nešolana in vajena težkega dela. Se več, imava isto žilico, pri pogovoru se šaliti in drezati drug drugega. V naši sobi sem mu dal vzdevek fizioterapevt. Priročen je bil za vse. Praznil je vrečke z urinom, odpiral in zapiral vratna in okenska krila, če je bilo to potrebno. Vpraševal nas je, kaj je še treba storiti. Pa je bil po svoje tudi navit. Enkrat je še mene potegnil. Obraz Mozoljčevega Petra se je obrnil proti moji postelji, kolikor se je dalo. Na tem obrazu je ležal zviti nasmeš. Polglasno sem slišal:

"Gospod, ste mogoče prdnili?"

"Ne", sem odgovoril po resnici.

Takrat se je njegov nasmeš na obrazu spremenil v nagajivega. Spet šepet:

"Morda pa zmeraj tako smrdite!"

Ta štos je gotovo pobral kje na delovnem mestu, pri meni ga je uporabil koristno. Športni rezultat se je nagnil v mojo škodo.

Po nekaj dnevih trdega ležanja mi je g. zdravnik dovolil vstati in mi obenem trdno zabičal, da se ne smem nikamor ganiti brez spremstva. Takrat me je zaskrbelo. Spomnil sem se na nujno stvar. WC na drugi strani hodnika. Rahlo sem ugovarjal, tokrat je bil zdravnikov glas še odločnejši, da je treba ubogati in naj se ne igram z zdravjem.

Ostal sem v postelji in prebijal čas s svojim filozofiranjem. Človeško telo se hoče čimprej znebiti vsega, kar ne porabi. To delamo vsi vsak dan. Takrat sem imel te zaloge že za več dni. Zato me je pošteno skrbelo, kaj bo, ko pride tisti trenutek. Se prehitro sem bil v veliki stiski. Po celem telesu je nastal močan pritisk. S strahom sem pogledal po sobi, nisem pa videl nobene ga spremljevalca. Bil sem v zadregi in

nemočen v postelji. Že sem pomislil, ali naj se tista "nesreča" zgodi v postelji. Odločil sem se. Pa naj bo, kar bo!

Skobacal sem se iz postelje in prilezel do vrat, tam sem stal in se mlahavo držal za kljuko. Klical nisem nikogar. Živo se spomnim, kako je tedaj Mozoljčev Peter skočil iz postelje, bil v trenutku pri meni, me prijel za roko in že sva šla tja, kamor je svoj čas moral peš sam presvetli cesar. Tam sem se hitro usedel na tisti "prijetni" sedež". Mozoljčev Peter se je naslonil na podboj ozkih stranišnih vrat, nagnil glavo in zamižal. Najbrž ga je skrbelo, kako me bo spremljal nazaj v posteljo. Tokrat sem se ga izposodil jaz.

"Gospod, pri tem delu do sedaj še nisem imel družine!"

Takrat se je na njegovem obrazu naredila velika luknja. Od smeha nagrban obraz se je obrnil proti stropu. Zatem sva odšla nazaj v sobo. Bil sem zelo zadovoljen, celo dvojno, saj sem se prijetno olajšal in brez vsakega sodnika se je moj rezultat izboljšal. Sam sem bil prepričan, da si s to puhlo šalo nisem prislužil polovice zdravja. Tolažil sem se s tem, da so v TV reklamah vsa trgovska podjetja trobila v en rog: "Tudi nemogoče je mogoče!"

Pomislil sem, če sem tudi jaz padel v to, če ti pol zdravja pade kar z neba. rekli smo, da je veselje kratko. Vmes je prišla lakomnost. Ljudje smo že taki, čim več imamo, tem več si želimo. Celota pa je šele potem, ko sta skupaj obe polovici. Kaj sedaj?

Dragi bralci, vem, da bi mi radi pomagali, toda kako?

Predlagam: če že ne marate moliti, vas prosim, mi vsaj zaželite zdravja. Če boste storili to, se vam v naprej zahvaljujem in vas vse skupaj prav lepo pozdravljam!

ČREVESNE NALEZLJIVE BOLEZNI V PORASTU

Zadnje čase opazamo tudi na našem področju porast črevesnih nalezljivih bolezni. V mesecu juniju je bil opazen porast primerov salmonelle enteritidis pri nekaterih posameznikih in družinah, konec junija pa smo zabeležili porast primerov seroznega meningitisa, katerega povzročitelj je verjetno enterovirus. Večina primerov je iz Radlj ob Dravi, povzročitelj pa še ni dokazan. V splošno bolnišnico Slovenj Gradec je bilo sprejetih že več kot 60 otrok in odraslih z naslednjimi bolezenskimi znaki: glavobol, bruhanje, povišana temperatura in pozitivni meningalni znaki. Pri večini bolnikov so z lumbalno punkcijo potrdili diagnozo seroznega meningitisa.

Glede na letni čas pričakujemo še nekaj časa manj ugodno situacijo glede črevesnih nalezljivih bolezni, zato vam posredujemo nekaj napot-

kov za varstvo pred temi boleznimi:

- poostriamo osebno higieno, posebej umivanje rok,
- poostriamo higienski režim pri pripravi in hranjenju živil - umivanje rok, ločena obdelava surovih in kuhanih živil,
- živila hranimo v hladilniku pri 4 °C,
- živila segrevamo tako, da temperatura v notranjosti preseže 85 °C,
- izogibamo se pitju surovega (neprekuhanega) mleka in uživanja mehkih sirov, pripravljenih iz takega mleka,
- izogibamo se uživanja surovih jajc in jedi pripravljenih iz surovih jajc,
- ne jemo surovih ali delno termično pripravljenih živil živalskega izvora,
- surovo sadje in zelenjavo pred uporabo natančno operemo.

Zavod za zdravstveno varstvo
Ravne na Koroškem

S TROBENTO OPOZARJAL
IN KLICAL NA POMOČ

FRANC JURAČ

Gampratova kmetija v Golavabuki je prislonjena v strmine Pohorja, kjer je obdelava izredno težka, zato je treba veliko dela postoriti ročno. Domači sin Ivan Štaleker je nasledil kmetijo po svojem očetu. Ob pomoči svoje žene Micke in sina Ivana dobro gospodarja na tej strmi kmetiji. Tu in tam rad potoži, da od kmetije nima veliko, le trdo je treba delati, dohodka pa ni, pa tudi živina nima nikakršne cene. Ivan Štaleker, ali kot ga domačini imenujejo Gampratov Vanč, je po svojem očetu poleg posestva nasledil še nekaj: gasilsko trobento, s katero je dolga leta ob požarih in drugih ujmah klical na pomoč. Iz Gampratove kmetije je namreč lep razgled na vse strani vse od Mislinje do Dravograda, pa v vse kraje pod Uršljo goro do Paškega Kozjaka. In če se je v teh krajih karkoli dogajalo, je bil Ivan tisti, ki je prvi zaznal požar, potem pa je s trobento pričel klicati na pomoč. "Ko sem bil še v otroških letih, sem opazoval očeta, kako je večkrat vzel v roke trobento in na njo zaigral. Kmalu sem spoznal, da je to gasilska trobenta, s katero se ob požarih, povodnih in drugih nesrečah kliče na pomoč. Nekdaj gasilski domovi niso bili opremljeni s sirenami in edini klic na pomoč je bila le trobenta" pravi Ivan Štaleker.

Točnega datuma, kdaj je na Gampratovo kmetijo prišla gasilska trobenta, se Ivan ne spominja. Dobro pa se spominja, da je z njo klical na pomoč vse do svoje smrti njegov oče, potem pa je to delo prevzel Ivan. "Moj oče je bil med ustanovnimi člani gasilskega društva Golavabuka in bil z dušo in telesom gasilec. Ker je iz našega hriba, kjer kmetujemo izredno lep razgled, je oče prevzel nekakšno opazovalnico nad vso dolino, po kateri seže lep razgled od Mislinje do Dravograda. Ko je ob požaru s trobento klical na pomoč, so ljudje že vedeli, da je treba pomagati. Po klicu trobente je potem oče vedno odhitel do gasilskega doma, kjer je obvestil gasilce o kraju požara. To delo je opravljal z velikim veseljem, dan za dnem, pa tudi ponoči je bil buden nad pogledom v dolino."

Po očetovi smrti je kmetijo in trobento prevzel sin Ivan. "Veste, z velikim veseljem sem od očeta prevzel to delo. Kljub obilici dela na kmetiji, sem bil vedno pripravljen, opazoval sem, posebno pozoren pa sem bil v poletnih mesecih, ko se je pripravljalo k nevihtam. Takrat je rada udarjala strela in marsikateri požar je nastal prav zaradi

Ivan Štaleker: "Na tole trobento sem vedno ponosen..."

Ivan Štaleker z ženo Micko, sinom Ivanom in vnukinjama

nje. Ne morem vam naštetati točno število požarov, koliko sem jih med prvimi opazil in ob njih klical na pomoč. Veliko jih je bilo..."

Prvi požar pri METULU

"Dobro se spominjam, ko sem začel z opazovanjem, da sem opazil prvi požar pri Metulu v Metulovem bregu, ko je gorelo gospodarsko poslopje. Slučajno sem bil na dvorišču in naenkrat opazim dim. Odšel sem po trobento in z njo začel klicati na pomoč. Ljudje so me slišali, potem pa sem stekel do gasilskega doma in povedal, kje gori. Gasilci, pa tudi drugi ljudje so odhiteli na pomoč..."

Ko danes Ivan Štaleker razmišlja in se spominja svojega opazovanja nad dolino, ne more skriti zadovoljstva, da je to delo rad opravljal in nikoli mu ni žal, da je bilo veliko noči neprespanih, kajti s hitrim odkritjem požara se je dalo marsikaj rešiti in tako omiliti škodo.

Spominja pa se tudi neljubega dogodka. Takole pravi: "Veste, bilo je nekega zimskega večera. V Mislinji na Foltanovem bregu so bile smučarske tekme. Smučiče je bilo izredno osvetljeno. Ko gledam proti Mislinji, sem v temnih oblakih videl močno svetlobo in mislil sem, da gori. Nekaj časa sem okleval, ko pa se je svetloba vse bolj stopnjevala, sem bil trdo prepričan, da nekaj gori. Vzel sem trobento in začel klicati na pomoč. Takrat sem že imel tudi WALKIE - TALKIE (voki toki) in sem po njem sporočil, da gori v Mislinji. Takrat pa pomislite, gasilci iz Smartna, Turške vasi, Golavabuke in ne vem še kateri, so drveli proti Mislinji. Ko so prišli v Mislinjo pa so videli smučarske tekme in močno razsvetljeno smučiče, od katerega se je odbijal sij. Ta svetloba mi je prvič in zadnjič dobro zagodla. Nič si nisem mogel pomagati, da sem gasilce napotil ugaševati luči v Mislinje. Se sedaj se večkrat na račun tega dogodka močno nasmejem..."

Gasilska trobenta na Gampratovi kmetiji, ki je dolga leta služila za humane nagmene, bo vedno ostala tam. Ivan Štaleker pravi, da jo še danes rad vzame v roke in vanjo rad piha. Še vedno pa ima v sebi skrb, da ni dneva ali noči, ko še danes pogleda po dolini in v sosednje kraje. Kljub dobri opremljenosti gasilcev danes pa je še vedno pripravljen poklicati na pomoč s trobento. Sam pravi, da človek v nesreči ne sme ostati nikoli sam, pa čeprav ti je sovražnik. Treba mu je pomagati, kajti v nesreči spozna človek sočloveka.

JOŽE IN MARIJA CESNIK, ZLATOPOROČENCA IZ KOTELJ

ROK GORENŠEK

Letos, 24. maja sta si na Brezjah v baziliki Sv. Marije pomočnice po 50 letih srečnega, uspešnega, ljubezni polnega zakona ponovno obljubila zvestobo, ljubezen in medsebojno pomoč, vse dokler ju smrt ne bo ločila: Jože in Marija Cesnik, doma na Preškem vrhu št. 5B v Kotljah.

Lep, visok jubilej v življenju, zlato poroko, sta praznovala v najožjem družinskem krogu, na pobudo in željo njunega sina, hčerke in zeta.

Slovesnost je bila skromna, zato pa toliko bolj prisrčna in vesela.

Vsem bo ostala v najlepšem spominu.

Zlatoporočencema Mariji in Jožetu se s svojimi prisrčnimi in iskrenimi čestitkami za njun visok jubilej pridružujemo tudi vsi njihovi znanci in prijatelji z željo, da bi bila zdrava, da bi še dolgo uživala srečo in zadovoljstvo v svojem ljubezni polnem zakonu!

ZLATA POROKA JULKE IN PONGRACA KOVAČ IZ PRIMOŽA PRI MUTI

LUDVIK MORI

Menda že sam priimek KOVAČ pove, da je ta rod trdnega in klenega značaja.

Že v eni izmed zimskih števil Viharnika sem opisal trdo otroštvo Pongraca in deloma tudi življenje te družine.

Pa vendar jubilej zlate poroke dočakajo le bolj redki pari in jih je vredno posebej obeležiti, posebej še take, ki so doraščali v trdem življenju.

Naj še enkrat zapišem, da je Pongrac iz Pastirčka zrasel v klenega hlapca ter si služil kruh po hribovskih kmetijah, posebno rad še tam, kjer so bila pri hiši mlada dekleta, bodisi dekle ali hčerke.

Nazadnje se je v svojem služenju ustavil pri Reberniku na Pernicah. In tu si je domislil, da si bi poleg skromnega lona prislužil eno izmed hčera. Nič ni pomagalo, če mu je stroga Rebernikova mati branila starejšo hčerko, kaj kmalu si je naplaval nekaj let

mlajšo Julko. Saj v takratnih časih je bila miselnost mnogih kmečkih staršev in cerkvene gosposke kakor tudi bogatejših stanov krivična. Bog ne daj, da bi se revnejši ženili z bogatejšimi. V takratnih časih pridne roke in poštenost ter druge vrline niso imele kaj dosti veljave, ampak le bogastvo in suh denar.

Julka in Pongrac slednjega nista imela, imela pa sta pridne roke ter druge dobre vrline in leta 1947 sta se v trdih povojnih časih vzela skoraj povsem brez premoženja, pa vendar sta šla novemu skupnemu življenju kljub raznim tegobam pogumno naproti.

V trdih povojnih razmerah sta vzgojila pet deklic in šest fantov v delovne in poštene državljane s plemenitimi vrlinami.

Ko sem ju povprašal, kako sta se počutila na zlati ohceti, sta povedala, da prav lepo. Vesela sta bila te pozornosti otrok in vnukov, ki so jima pripravili lepo slavlje, kateremu se je pridružilo še lepo vreme.

Čeprav se nisva poročila več rosnio mlada si res nisva mislila, da bova dočakala tako lepo slavlje in pozornost potomcev." Hčerka Rozika je še povedala, da je zlati ženin še večkrat zaplesal z vnukinjami in hčerkami in ta lepi dogodek bo ostal vsem v trajnem spominu. Naj še povem, da se je tega slavlja udeležilo kar 37 vnukov in 24 pravnukov.

V svojem imenu, v imenu vseh udeležencev slavlja ter drugih, ki ju poznajo, jima želim še na mnoga zdrava in srečna leta.

Julka in Pongrac z otroki

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,
2380 Slovenj Gradec, Vrančev trg 1

Telefon: 0602/41-568,

Direktor: Hubert Dolinšek

Uredniški odbor: Ida Robnik,

Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek

Glavna urednica: Ida Robnik

Idejna, grafična zasnova: VIHARNIKA:

Peter Vernik

Oblikovalska realizacija:

Umetniška delavnica IDEA, Maribor

Likovni urednik: Marlena Humek

Računalniška postavitev, priprava za

tisk in fotoliti:

Repro Studio Lesjak, Maribor

Tisk: Odtis, Ravne

Naklada: 1650

Vse pravice pridržane, © Gozdno

gospodarstvo Slovenj Gradec 1997.

Na podlagi mnenja Ministrstva za

informiranje z dne 30. 1. 1992 je

VIHARNIK proizvod informativnega

značaja iz 13. točke tarifne številke 3,

za kar se plačuje 5% davek od

prometa proizvodov.

Avtor fotografije na naslovnici:
Peter Vernik

PRI TRUNKU NA VUHREDU

LUDVIK MORI

Trg Vuhred je bil še pred desetletji prava obdavska vasica pod vznožjem Pohorja na desni strani reke Drave. Če pa Vuhred danes opazujemo s Kobanskih hribov, pa je bolj podoben manjšemu mestecu. Pa vendar Vuhred ni več vas, pa tudi mestce ne, ampak bi lahko rekli, da je dolg razpotegnjen trg, ki šteje okoli stopetinseddeset hišnih števil.

Z Vuhredčani sem se bolje seznanil lansko jesen, ko so pod mentorstvom dr. Marije Makarovič in ge. Majde Sušec izdali knjigo "Trije rodovniki", ki zajema Vuhred in okolico z zanimivo kroniko in življenjepisi starejše in tudi mlajše generacije. Takrat sva se osebno spoznala tudi s Karlijem Kristanom, ki me je prijazno povabil, naj še obiščem ta kraj. Temu vabilu sem se rad odzval. Povedal mi je tudi, da pri njih tudi kmetujejo.

Karli, ki bo v jeseni dopolnil 58 let, mi je povedal: "Na Trunkovo, tako se po domače reče, se je pred dvajsetimi leti priženil moj ded in ta manjša kmetija je bila takrat kar precej zadolžena. Bil je 'oferski' sin. Z nekaj prihranki in pridnimi rokami sta z babico rešila gruntce dolgov. Mojim staršem je bilo že malo lažje, čeprav je bilo življenje skozi prvo svetovno vojno trdo in še

tudi nekaj časa po vojni. Dva očetova brata sta se odselila v Ameriko. Pri Trunku smo se rodili trije fantje in eno dekle. Sestra in oba brata so si ustvarili domovanje z družinami drugje. In tako sem se moral kmetije oprijeti jaz. Sreča je, da sem dobil pridno ženo Breznikovo Micko, s katero sva se leta 1966 poročila. Ljubezen nama je podarila tri otroke: Blaža, Metoda in Lucijo." Kar ponosno pove, da se je starejši sin Blaž, ki je bil pri vojakih mornar, poročil na Sgermovo kmetijo, tam kjer stoji največja pohorska smreka, ki meri v višino 61 m. "Srečna sva, da sinova družina dobro kmetuje. Ko sem jaz začel kmetovati, je bilo še marsikaj dotrajano in zastarelo. Ob delu na kmetiji sem s furanjem s konji služil denar, da sva si leta 1968 zgradila hlev, čez nekaj let pa je prišla na vrsto še hiša. Veliko naporov in odrekanih je bilo potrebno zato."

Zal, pa so vsi ti napor Karliju močno izpodkopali zdravje in bil je veliko po bolnišnicah in sedaj, ko so otroci odrasli in se je življenje umirilo, poleg kmetovanja izdeluje še lepo oblikovane kašipote iz hrusevih desk in krajnikov. Najprej s posebnimi noži izreže črke, potem pa jih še prebarva. Ko me je spremljal k Planinšču, sem na poljskem križpotju zagledal posebej

oblikovano in ograjeno križevo znamenje. Tedaj se nasmehne in pove, da ga je obnovil on, ker je bilo staro že zelo trhlo. Povedal je še, da je križanega našel ob potoku, ker ga je nek brezbožnež strgal s križa ter ga zagnal v potok, a križani je obvisel ob grmovju. Znova ga je enkrat zalučal na sredino naraslega potoka, a voda ga ni odnesla daleč. Kmalu za tem ga je našel on in ga odnesel v župnišče shraniti. Ko je obnavljal znamenje, se je spomnil na tega Kristusa, ga lepo porihl skupaj z znamenjem vred ter lepo ograjil z lesenim plotom, kar se sklada z okoljem v vsakem letnem času. Povedal je še, da je bila podoba križanega že povsem trhla, da bi jo znova pribijal na križ. Temu znamenju pravijo kar Trunkov križ.

Znova sva se vrnila h kmetovanju in povedal je, da trenutno redijo dvajset glav živine. Kmetovati v gostem naselju ni lahko, ker je živina prikrajšana za zdravo pašo in tudi vse več hitrih avtomobilistov nič kaj prijazno ne gleda na počasne traktorje, brez katerih se dandanes ne da več kmetovati. Ko sem še vprašal ženo Micko, kdaj jima je bilo najtežje, je odgovorila: "Ko sva gradila in potem, ko se je pojavila bolezen." In kdaj najlepše? "Ko sva se poročila in ko je Karli ozdravel." Trunkovi so prijazni in družabni ljudje in prijetno se je pogovarjati z njimi. Preden sem se poslovil, sem jim v imenu vseh, ki jih poznamo, zaželel dobrega zdravlja in Karliju veliko uspehov pri izdelovanju raznih lesenih izdelkov.

Karli Kristan pred križevim znamenjem, ki ga je sam obnovil Foto: L.MORI

IVAN KAŠNIK - IN NJEGOV HOBI

ROK GORENŠEK

V Slovenj Gradcu, na Podgorski cesti 28 živi prijeten, zgovoren in prijazen mož, upokojeni kmetijski tehnik kmetijske zadruge "Ledina" Slovenj Gradec Ivan KAŠNIK. Ure, dneve, tedne, mesece in leta v upokojitvi si krajša z zanimivim in koristnim delom: iz leskovih viter ročno plete košare, jerbace, podstavke za vinske buteljke in druge reči. Njegovi ročno pleteni izdelki so izredno lepi in natančno izdelani. Vsakemu obiskovalcu, ki ga obišče, svoje izdelke rad pokaže in pove, kako se take stvari delajo. Seveda pa rad vidi, če obiskovalci tudi kaj kupijo in ne samo gledajo in občudujejo. Pred kratkim je za svoje izdelke prejel priznanje, certifikat Obrtne zbornice Republike Slovenije, kjer ugotavljajo, da so njegovi izdelki, pleteni iz leskovih viter, vrhunski in sodijo v sam vrh ročno pletenih izdelkov slovenskega domačega pletarstva.

Naj gospod Ivan Kašnik za Viharnik sam spregovori o svojem delu in svojih izdelkih:

"Že v mojih mladih letih me je oče

pozimi učil pletenja košar, košev in drugega. Bil sem kmečki sin, zato smo takšne izdelke rabili polati za vsakdanja opravila. Takrat sem dobil osnovo za delo te vrste domače obrti.

Prišla pa so druga leta in druge zahteve. Zapustil sem kmetijo, šel v šole, potem pa v službo. Za nekaj časa sem na domačo obrt pozabil. Tudi v družbi ni bila najbolj cenjena.

Po upokojitvi leta 1990 sem tako, kot vsak upokojenec postal zanimiv slovenski državljan. Bilo mi je dolgčas, zato sem se odločil, da po tolikih letih ponovno poizkusim s pletenjem iz leskovih viter. Moram priznati, da sem se moral učiti od začetka, saj sem svoje znanje iz mladosti popolnoma pozabil. Učil sem se sam, saj ni bilo mojstra za takšno domačo obrt, ali pa so bili zelo redki, ki so še znali kaj takega. Vztrajal sem. Spet sem se usposobil in danes delam zanimive in priznane izdelke, ki jih lahko vidite na sliki. Pred kratkim sem dobil lepo priznanje oziroma cer-

tifikat Obrtne zbornice Republike Slovenije. Republiška komisija z veseljem ugotavlja vrhunskost mojih izdelkov. Po njenem mnenju sodijo izdelki v sam vrh kakovostnega slovenskega domačega pletarstva.

Ta dejavnost mi seveda krajša in pestri ure in dneve mojega upokojenjskega življenja. Kaj bi še lahko dali k povedanemu? Najprej gospodu Kašniku čestitamo in ga pohvalimo za njegovo

govo delo in njegove vrhunske izdelke, saj je rešil iz pozabe zanimivo in koristno ročno domačo obrt. Njegovo delo bo zagotovo našlo posnemalce, ki bodo ohranjali tovrstno domačo obrt tudi v bodoče.

Vsem, ki jih njegovo delo zanima, priporočam, da ga obiščejo in se sami prepričajo o kvaliteti in uporabnosti izdelkov. Ivanu Kašniku pa želimo še veliko uspehov pri njegovem koristnem in zanimivem delu.

Ivan Kašnik pri pletenju svojih izdelkov iz leskovih viter. Foto: R. GORENŠEK

NOVA ASFALTIRANA CESTA

KLJUČAR FRANC PUSNIK

Grajska cerkev sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenj Gradcu je dobila novo asfaltirano cesto. Cerkev na gradu je bila tretjič pozidana v prvi polovici 13. stoletja in do te cerkve so ves gradbeni material pripeljali po kolovozni cesti z živino, romarji pa so prihajali po ozkih stezah strmega pobočja. Iz zvonika grajske cerkve so se slišali bronasti zvonovi, ki so jih avstrijski "veljaki" med prvo svetovno vojno odpeljali ter oropali zvonik. Verniki starotrske župnije so po prvi svetovni vojni zbrali sredstva in okoli leta 1926 kupili železne zvonove, katerih skupna teža presega 10.000 kg. Na sliki je najtežji zvon, ki tehta 6 ton. Pripeljan je bil po tej isti kolovozni cesti do vnožja cerkve. Tam so ga razložili z živinske vprege na podvlako križnega škripčevja in ga tako samotež (na roke) vlekli na lesenih valjčkih po pobočju do zvonika. S slike je razvidno, da je bilo pri delu prisotnih vsaj 25 ljudi. Danes pa bi to delo lahko opravili z avtodvigalom, ki bi ga pripeljali pod zvonik po novi cesti. (slika 1)

Od julija 1997 je dostop omogočen vsem faranom, romarjem ter turistom po urejeni, novi asfaltirani cesti, katere gradnjo je omogočil župan slovenjegraške občine g. Komljanec. Odslej bodo vse dobave, oziroma privozi do gradu lažji. Zato se skupaj s ključarjem Andrejem Golobom osebno zahvaljujeva svetu četrtne skupnosti Stari trg, ki mu predseduje ga. Vlasta Jeromel, za sprejeti predlog gradnje ceste iz Grajske vasi do cerkve ter ga posredovali slovenjegraškemu županu in občini. Zahvaljujeva se vsem, ki so sodelovali pri gradnji omenjene ceste. (slika 2)

RAZDALJA MED POŠTENJEM IN PRAVICO

POLDKA BEZLAJ

Vsako življenje ima v času, prostoru in sožitju z drugimi svoje mesto in obveznosti, da daje od podarjenega in prejema za življenje potrebne materialne in nematerialne dobrine. Dokler je to dogajanje v mejah naravnih zakonitosti, je navadno vse uravnoteženo, zmedo vnaša naš razum z usmerjanjem k varljivim vrednotam življenja. Do spoznanj nas privedejo življenske izkušnje, ki se v posameznih obdobjih nakopičijo za več življenj. Žal, pridobljenega znanja in spoznanja ne moremo zapustiti naslednikom kakor pridobljeno imetje, čeprav bi bila to vrednejša dola. Morda je ravno ta misel spodbuda, da pišemo tudi ob prepričanju, da to počnemo zaradi lastne potrebe. Preteklost se ponavlja v vseh obdobjih in vzbuja v človeku ob različnih dogodkih enake čustvene vzgibe ali pismo leto 1930 ali sedanje 1997. Vselje ob podarjenem kolesu je bilo enako kakor ob podarjenem avtu, ali kopanje v potoku doživeto enako kakor kopanje v morju. Če ni primerjave, je meja zadovoljstva skromnejša. Žalost ob izgubi dragega človeka, zdravja ali doma, pa ni primerljiva in ne glede kdaj jo srečamo, nas prizadene enako boleče. Na življenski poti se srečujemo z veseljem in žalostjo, zdravjem in boleznijo, bogastvom in revščino, v odnosu do doživetega se zrcali človek z razumom in vestjo, ki najbi težila k poštenju, da bi uravnavala poti pravice, napisane z zakoni.

S pojmom pravice se nenehno srečujemo in jo uveljavljamo posebno na področju lastništva do premoženja, kako globoko pa naj bi ta pojem prodril v človeško zavest in poštenje, nam je v večini primerov tuje. Nimamo ne volje in ne potrebe o tem razmišljati, zadovoljni smo z močjo in oblastjo, ki nam jo zagotavlja posest materialnih dobrin in posredno tudi nad človekom. Ne vemo ali hote pozabljamo, da smo z imovino prevzeli tudi odgovornost in obveznosti do življenja in okolja naših odločitev.

Oblast, ki naj bi urejala družbeni red življenja, nas z zakoni in predpisi ograjuje, vendar ostaja med temi ograjami dovolj prostora, da se razbotači plevel pohlepa, nam zamegli smisel življenja ter zaduši poštenje, ki je tako lahko razumljivo v reku: "Česar sam nimaš rad, ne stori drugemu!" Napaka je, ker za svoja dejanja najdemo vedno opravičilo. Da bi pomislili na drugega, si ne vzamemo časa, ne volje za razumevanje.

Ce iščemo ob spoznanju vero v človeka, nam niso potrebne globoke filozofske razprave, ki nam napolnijo misli, ne najdemo pa poti do dejanj. Najbližje okolje je polno dogajanj nam v poduk, samo če se želimo ob njih ustaviti in vzeti čas za razmislek. Žal smo vse preveč pod vplivi zunanje površnosti, da pravih vrednot ne spoznamo. Morali bi prisluhniti tako starejšim kakor mladim. Na eni strani je bojazen pred boleznijo, starostjo in onemoglostjo, na drugi nemoč ob iskanju in ustvarjanju temeljev za človeka vredno življenje. Živimo pa ne glede na starost in položaj v istem času in prostoru, ob enakih naravnih in tehnoloških pogojih, pravico in oblast pa si oblikujemo po svoje.

Za starejše je marsikaj preživeta preiskušnja, za mlajše samo senca preteklosti, ki je polni življenske moči ne morejo razumeti.

Tako je težko razumeti in se živjeti v prizadetost in razočaranje delavcev zaposlenih v fužinah v Mislinji, ki so v dobri veri, da bodo na starost preskrbljeni, plačevali za pokojnino prispevke v ustanovo "Bratovske skladnice". Med leti 1933 do 1935 je bila navedena ustanova ukinjena, verjetno zaradi slabega gospodarjenja, nepravčasne poravnave posojenega denarja ali stečaja. Delavci so prejeli enkratno izplačilo v manjšem znesku.

Denarja niso hoteli dvigniti, zato so prejeli nakazilo na hranilno knjižico. Želeli so uveljaviti pravico do pokojnine, vendar parvice ni bilo možno najti in odkriti. Tisti, ki si je denar izposodil in ga ni mogel ali hotel vrniti, si je s stečajem pridobil pravico do premoženja brez obremenitve!

Kot primer poštenja lahko iz spomina obudimo primer veleposestnika A. Pergerja, ki je v oporoki namenil vsakemu delavcu kot dediščino tri mesečne plače. Prejeli so jo po njegovi smrti leta 1930. Za tako dejanje ni bilo zakona ali predpisa, bilo pa je spoštovanje do posameznika in odvisnosti do skupnosti, brez razlike v družbenem redu, ki ji botruje posest in premoženje.

Ce iščemo, lahko vedno najdemo dobro in slabo. Včasih z malo razumevanja olajšamo skrb in trpljenje drugemu. Kot tak primer je ohranila v spominu M.J. Njena mati, vdova z nepreskrbljenimi otroki in brez prejemkov, je družino preživljala z dninami. Neko jutro je nasula v lonec ostank koruzne moke. To je bilo zadnje, kar je premogla. Še isti dan je delala na vrtu veleposestnika A. Pergerja. Zvečer je dobila dnino za ves dan dela. Pošteno je opozorila, da je delala samo popoldan. V odgovor je prejela pohvalo, češ naj le vzame, saj je opravila toliko, kot bi delal ves dan.

V gozdarstvu in lesni industriji A. Perger so bile omejene razpoložljive dobrine porazdeljene tako, da so družine zaposlenih na najetem zemljišču lahko pridelale poljščine in redile svinje in kravo. Ko je začela obratovati električna centrala, so stanovanja v dosegu električne napeljav, prejela razsvetljavo. Take in podobne ugodnosti so delavci prejeli kot dodatek k plači v času zaposlitve.

Otroci bližje zaposlenih so ob Božiču prejeli darila. Karkoli je že bilo, je bilo porazdeljeno enako, vzbujalo je veselje in ostalo v lepem spominu.

Naslednik omenjenega veleposestnika in industrijalca še živi v Avstriji. Slovenščina mu je še vedno, ne kot materinščina, vendar kot domači jezik, saj je obiskoval gimnazijo v Celju.

Njegov oče je bil leta 1945 v Celju, posledice zapora so bile po vrnitvi na veleposestvo v Avstriji, za zdravje usodne. Veleposestvo v Avstriji je družinska last, kupil ga je stari oče, še preden je kupil veleposestvo in industrijo v Mislinji.

Naslednik ing. A. Perger za vrnitev premoženja ni vložil zahtevka, ima pa enake pogoje in če to imenujemo pravico, kakor marsikateri drugi, tudi avstrijski državljani.

Navedeno naj samo podkrepi trditev, da večkrat najdemo to, kar iščemo, ne da bi bili zaverovani v preteklost ali sedanost. Da se sličnost dogodkov ponavlja, primerjamo samo navedeno vplačevanje prispevkov v ustanovo "Bratovske skladnice" in v bližnji preteklosti prispevke v stanovanjski sklad. Prispevali so vsi zaposleni, med njimi mnogi niso uspeli koristiti kreditov iz tega naslova. Kje je sedaj njihov vplačala delež? Ali je izničen z inflacijo, ki je "odplačala" zgodaj najete kredite. Na tem področju je tudi "poroka brez ljubezni" kot je podobno misel izrazil neki novinar. Takih porok je še več na področju lastninjenja premoženja, kjer so smerokazi večkrat spremenjeni iz upanja v razočaranje.

Tako se nizajo dogodki na molitveniku življenja, ki se konča za vsakega ob končnem spoznanju. Razdalja med poštenjem in pravico pa je povsem odvisna od nas in medsebojnega sožitja. Václav Havel je izrazil lepo misel: "Nobenega razloga za neučakanost ni, če sta setev in zalivanje dobro opravljena. Dovolj je razumeti, da naše čakanje ni brez smisla."

ŠPORTNE IGRE V DOLIČU

F. JURAČ

Športno društvo in kulturno društvo Avgust Hribar iz Doliča sta tudi letos pripravila zanimive vaške igre na travi.

Tako so se ekipe iz vseh zaselkov pomerile v raznih disciplinah, med katerimi je bilo gotovo najbolj zanimivo smučanje na travi (na posnetku).

Družabna igra „Požrešni Anza“

DRUŽABNE IGRE V ŠENTANELU

F. JURAČ

V Šentanelu nad Prevaljami so se v nedeljo srečali mladi iz društev podeželske mladine iz Dravske, Mežiške in Mislinjske doline.

Najprej so predstavili društva podeželske mladine koroške regije, zatem pa so si ogledali turistično vas Šentanel, na Dvornikovi kmetiji pa so si ogledali muzej starih kmetijskih strojev in orodja, ki so ga nekoč na kmetijah uporabljali pri vsakodnevnem kmetovanju.

Popoldne pa so mladi iz društev podeželske mladine koroške regije pod lipami v Šentanelu pripravili zanimive družabne igre; tekmovali pa so: ringl špil, požrešni Anza, nadevana Micka in l'ti pa ne zl'ti.

LJUDSKE PESMI IZ MISLINJSKE DOLINE

ANICA MEH, JOŽE LESKOVAR

K podobi Mislinjske doline gotovo sodijo tudi ljudske pesmi in zato je prav, da jih poznamo, ljubimo in ohranjamo našim potomcem. Srečna in vesela sem, da smo se z izidom pesmarice "Pod košato lipico - ljudske pesmi Mislinjske doline", avtorice Anice MEH in Jožeta LESKOVARJA, oddolžil vsem tistim prebivalcem, ki so si s pesmijo lajšali in lepšali vsakdan, ko še niso poznali moderne tehnike, radia, TV, telefonov, avtomobilov, traktorjev, kosilnic, ko so živeli v časih, ko je še brnel kolovrat ob topli peči, ko so kosci ob zgodnjih jutranjih urah prepevali in čakali svit, da so začeli s košnjo, ko so fantje na vasi zapeli, ko je pesem žalovala ob mrtvaškem odru, ko so koledniki voščili novo leto, ko so svatovali, praznovali in sproščali svojo mladostno ener-

gijo, ko so s pesmijo budili ljubezen do rodne grude. S to pesmarico smo jim postavili spomenik. Ljudsko pesem sem kot učiteljica doživljala v njenem pristnem okolju, približala sem se ji s srcem ob raznih življenjskih mejnikih. In nisem si mogla kaj, da jih ne bi zapisovala, snemala in jih tako otela pozabi.

Hvaležna sem za razumevanje ZKO Slovenj Gradec za pokroviteljstvo ob izidu pesmarice. Iskrena hvala Jožetu Leskovarju, da je svojo glasbeno nadarjenost in znanje ovekovečil v pesmarici z notnim zapisom melodij ljudskih pesmi. Tudi on je z menoj dožival njihovo lepoto in vrednost in že naredil tudi priredbe za petje v zborih in vem, da jih bo še več in da bodo vsem ljubiteljem te zvrsti dobrodošle in jih bodo radi prepevali.

Alenka Horvat, predmetna učiteljica slovenskega jezika iz Slovenj Gradca, je z lektorstvom besedil in dobrim poznavanjem narečja naše doline pripomogla k izvirnosti in kvaliteti tekstov. Duška Arsovska, likovna pedagoginja iz Doliča, oblikovalka pesmarice, je dala pesmarici tisto privlačno obliko z lipo na naslovni strani, suhim senom in neokrnjeno naravo, da človeka kar zamika, da bi pesmarico kar hitro odprl, iz nje kaj zapel in jo dal na častno mesto v svojo zbirko. Tadej Lenarčič iz Ljubljane je strokovno zelo uspešno notografiral pesmarico in omogočil njen tisk s podjetjem Accordia. Prispevki dobrotnikov, bilo jih je okrog 100, so omogočili, da je lahko pesmarica izšla. V njej je zapisanih 112 pesmi.

Kupite jo lahko v Mladinski knjigi v Slovenj Gradcu ali na Zvezi kulturnih organizacij v kulturnem domu Slovenj Gradec.

Naj lipa diši še mnogim rodovom! Ljudsko pesem, ki se je pod njo pela, spoštujmo in jo kot izročilo prednikov damo vam v oskrbo in ohranitev in naj vam polepša zmodernizirani vsakdan.

Pesmarici na pot je avtor notnih zapisov melodij Jože LESKOVAR napisal:

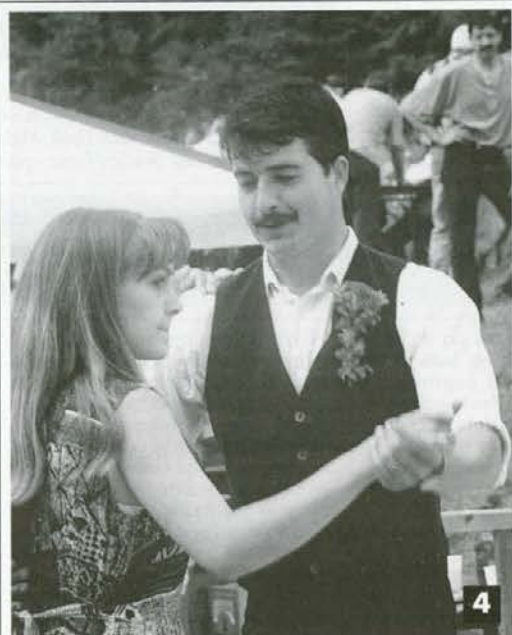
"Ljudske pesmi so živa priča naše preteklosti in dragoceno zgodovinsko izročilo o življenju in čustvovanju našega naroda.

Nikjer ni zapisan tisti, ki je ustvaril prve besede in z njimi zlate melodije. Bil je eden, bilo jih je tisoč, bilo je ljudstvo. Naši nepismeni predniki so v njih dali duška veselju, šegavosti in razposajenosti, vanje pa so izlili tudi bolečino, žalost in gorje. Prenašale so se iz roda v rod in se ohranile do današnjih dni.

Ljudske pesmi so neusahljivi vrellec najčistejše lepote in neprecenljive vrednosti. Blagor narodu, ki hrani v svojem izročilu tolikšen zaklad tako čudovitih pesmi.

NAJEVSKA LIPA JE SPET GOSTILA

F. JURAČ

Pod mogočno krošnjo matere vseh lip na Ludranskem vrhu - na višini 1050 metrov nad Črno na Koroškem so se letos spet zbrali državniki z namenom druženja s Korošci. Državniki so letos že sedmič prišli v nederje Najevske lipe, kjer so se srečali z ljudmi, ki vsako leto radi prihajajo v senco Najevske lipe. Navzoče je najprej pozdravil župan občine Črna na Koroškem Franc Stakne, nato pa je na srečanju spregovoril Marjan Podobnik, zatem pa je bil kulturni program s športnimi igrami in tradicionalnim štehvanjem.

1. Župan občine Črna na Koroškem Franc Stakne
2. Marjan Podobnik podpredsednik vlade, je dal našemu dolgoletnemu sodelavcu Ludviku Moriju svoj naslov.
3. 85 - letni Emil Planjšek iz Prevalj je vsakoletni gost Najevske lipe.
4. Rej pod lipo - štehvanski mojster je letos postal Gregor Pratnekar
5. Štehvanje
6. Družabno tekmovanje med državniki in domačini (beljenje)

KAKO LUŠNO JE RES NA DEŽELI

Tako je kot mladenič prepeval Krenkerjev Drejček z odraslimi kosci po travnikih Male Mislinje. Danes še živi z ženo Marijo v svoji hiši v Mislinji in je eden od starejših izmed desetih otrok kmeta Krenkerja. Nekdaj so, kot oče Andrija, kmetje naučili otroke pridnosti in delavnosti in to se upokojenemu Andreju še danes pozna. Kljub letom je zaposlen vsak dan. Pozimi ima urnik domačih kolin daleč naprej zapisan. V poletnem času pa ga kličejo za radi njegovih sposobnosti daleč naokrog za razna tesarstva dela in za fasade hiš, opaže in betoniranje ter za razna druga dela. Svojega otroštva in mladenišva se takole spominja:

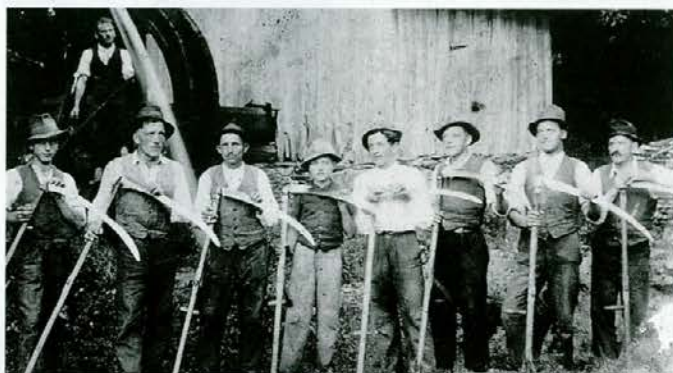
"Ker smo morali nekoč delati vse brez strojev in vse dobrine pridelati doma in tudi živina in domače živali so zahtevale skrb in nego, ni bilo skoraj nič prostega časa. Največ dela je bilo ob kosnji. Pokositi je bilo treba doma, morali pa smo še pomagati sosedom za protiuslugo. Le tako je bila krma pri vseh v kraju pravočasno pod streho. Komaj sem obesil šolsko torbo na

klin, že sem se moral na travnikih meriti pri kosnji z odraslimi iskušeni kosci, potem pa je bilo treba še krmo sušiti z ročnimi vilami. Kma je bila tako kvalitetnejša in bolj zdrava kot danes, ko jo stopajo in drobijo obračalniki in onesnažujejo ispušni plini traktorjev. Pri nas v Mali Mislinji je vladala solidarnost pri delu med kmeti, zato pa je bilo življenje kljub težkemu delu, skoraj brez prostega časa, zelo veselo in družabno. Vsi v tem kraju smo bili kot ena družina. Zjutraj od treh in do opoldneva smo kosili in vriskanje in petje se je razlegalo daleč po hribih Pohorja. Domač ržen kruh, kos slanine, domač mošt, žganci in druge domače dobrine pridelane doma, so pri tem težkem delu dobro teknile. Staršem sem še danes hvaležen, da so me naučili delati.

Viharnik mi je izmed vseh revij in časopisov najbolj všeč in najraje berem to, kar napišejo domačini, posebno o nekdanjih družabnih časih, za katerimi se še marsikateremu izmed nas starih toži. Zelo bom vesel,

če boš tole objavil v Viharniku, da bodo mladi tudi na sliki videli nas, nekdanje kosce." je zaključil Krinšič

Drejc, kot mu pravimo. "Seveda bom to rad storil, ko se bo blizala kosnja", sem mu obljubil.

Kosci na Razbornikovem travniku pri Zepelnovem mlinu. Od leve proti desni stojijo: Razbornikov Lojz, Golčman iz Doliča, oče Krenker Andrija, Drejček Krenker - sin, Inčkarjev Vanč, Razbornikov Lipek, Mušev Dolf, Lipekov oče Oder, na vretenu Zepelnovega mлина sedi Svečkov Franc - poznejši kmet na Zaveršnikovam.

KAKO SKRBIMO ZA SPOMENIKE NAŠE PRETEKLOSTI

RUDI REBERNIK

V Zgornjem Razboru, kjer se križajo poti iz Razbora na Plešivec in Uršlje goru ter iz Podgorja in Suhodola na Sentvid in Javorje, že od nekdanj stoji tik ob Prevolški domačiji starodavno znamenje, ki ga vsi imenujemo "Prevolški križ". Kot so vsa stara znamenja in kapele po naši pokrajini bila izpostavljena zobu časa in vremenskim neprilicam, je tudi to preživelo dve svetovni vojni, videlo je kolone okupatorskih vojakov hoditi mimo, prisluškovalo je tihim korakom naših borcev, ki so hodili za njimi, jim pripravljali zasede ter jih napadali. Doživelo je tudi hudo oktobersko borbo na Razboru leta 1944 ter uničenje in požig od tal stare Prevolške domačije. Desetletja pozneje, ko so gradili v Razboru kamionsko cesto, pa je za las ušlo rušenje in uničenje, ker je stalo ravno na trasi nove ceste. Odločnosti gospodarja in uvidelnosti projektantov se lahko zahvalimo, da je znamenje ostalo, čeprav poškodovano in narušeno, na svojem mestu, kjer je bilo zgrajeno pred več kot 200 leti.

Zal, o nastanku in zgodovini tega znamenja je le malo znanega. Prevolški gospodar Ivan pravi, kar je izvedel od svojih prednikov, da je bilo zgrajeno v tistih časih, ko se je gradila cerkev na Uršlji gori. Iz tistega obdobja kaže izhajajo še: Krivonogov križ, kapelica svete Uršule v Plešivcu ter znamenja svetega Križa pri Križanu, pri Siserniku in kapelica tik pod vrhom Uršlje gore. Ustno izročilo pravi, da so takrat delavci, ki so zidali cerkev na Gori in so prihajali iz raznih strani takratne države, radi tem kmetom za

malo plačilo, predvsem pa za hrano, na kmetijah, mimo katerih so hodili, kaj pozidali ali popravili na njihovih domačijah. Vse te kapele in znamenja stojijo še danes, čeprav nekatera zapuščena in poškodovana in brez svetih znamenj in križev. Ta so od starosti in vremenskih neprilic razpadla, ali pa so bila odnešena. Tako je baje tudi iz Prevolške kapele pred leti izginil kipec sv. Janeza Kresnika in postal last kakšnega ljubitelja starin ali pa plen tihotapca. Taka dejanja so seveda vsega obsojanja vredna, vendar se žal še vedno dogajajo. Lepo skrb za take starinske kulturne spomenike je pokazal gozdarski obrat Slovenj Gradec, ko je leta 1970 na območju gozdnega revirja Plešivec na pobudo direktorja ing. Petra Planinšca, dal vsem tem starim kapelam in znamenjem obnoviti ostrešja in kritine. To zahtevno delo so opravili naši takratni gozdni delci: Jože Sovinc, Franc Jug in Karl Ruprecht. To je obvarovalo te objekte še naslednje četrto stoletje pred razpadom in izginotjem. Vsa ta znamenja po širni naši pokrajini imajo gotovo vsak svojo zgodovino. Zal, zelo malo vemo o njihovom nastanku. Če bi lahko govorila, bi nam mogla pripovedovati o človeških usodah, o tragedijah in tudi o veselih dogodkih, ki so jim bili priča. Za mene je posebno lepih doživetij in spominov poln kraj in okolica Prevolške kapele. Spominja me na brezskrbna šolska leta, ko me je pot vodila mimo nje. Tu je bil kraj, kjer smo se po šoli ločili zgornjerazborški učenci od plešivških in su-

dolških, drugo jutro pa spet pričakali, da smo skupaj nadaljevali pot v staro razborško šolo, včasih tudi z zamudo, za kar smo bili potem kaznovani s popoldanskim "zaprtjem". Navadno pa nam je učitelj g. Zidar oprostil, ker je bil dober in priljubljen pri nas učencih. V poznejših letih me je pot vodila skoraj vsak dan mimo Prevolškega križa, ko sem hodil na delo v plešivške gozdove. Mimo njega smo hodili ob najrazličnejših prilikah, žalostnih in veselih. Spremljali smo Prevolškega očeta, dobrega sosedo in prijatelja, na njegovi zadnji poti na razborško pokopališče, v poznejših časih pa v veselih svatovskih sprevodih njegovih hčera in sinov, kamor smo bili

vedno povabljeni. Vsega tega sem se živo spomnil pred kratkim, ko sem hodil mimo Prevolške domačije. Videl sem, na kako domiselni način so se lotili popravila in obnove njihovega starodavnega znamenja, da bi ga obvarovali pred propadom.

Na sliki se vidi, kako so več ton težko kamnito gmoto s preprostimi škripci in podporniki dvignili, da so mu lahko naprej dvignili temelj in ga tako pripravili za nadaljnje popravilo in obnovo. Tako bo to prastaro sveto znamenje stalo obnovljeno še naprej na križišču pri Prevolniku in spominjalo mimoidoče na zgodovino in preteklost kraja Razbor.

Obnovitvena dela na Prevolški kapeli, ki bodo ta starinski objekt ohranila še naslednje stoletje. To je posnemanja vredna akcija, ki bo morda vzbudila še koga, da se bo lotil enakega dela. Marsikje še stojijo razpadajoča znamenja in kapele, ki so nam večkrat bolj v sramoto kot pa okras naše pokrajine.

Foto.: Albert VERČKOVNIK

• 1920
• 1997

ŠTEFKA TRATNIK - KOZJEKOVA MATI

Sredi junija smo se zbrali na šentjanskem pokopališču in se za vedno poslovili od Kozjekove matere. Zajokalo je srce možu Luki, sinovom, hčeram in vnukom, ki bodo zaman iskali obraz naše drage babice.

Leta 1920 je na Jamnikovi domačiji v Pamečah uzrla luč življenja. Polnih 20 let je uživala mladost na tej kmetiji in že takrat okušala trdo kmečko delo, pa vendar je znala vse dobro prenašati. Leta 1940 jo je prišel snubit p.d. Kozjekov Luka iz Pernic in potem sta se tudi kmalu poročila. Sedemindeset let sta z dobro voljo prenašala hude in dobre čase. V zakonu se jima je rodilo 9 otrok in vse sta pošteno vzgojila tako, da so bili njima in nam krajanom v ponos. Težko je bilo začeti gospodariti na zadolženi kmetiji: sama sta bila za delo, druga svetovna vojna, obvezna oddaja in devet lačnih ust. Marsikatero noč sta prebedela zaradi bolezni, pranja plen in krpanja oblek, saj v teh časih ni bilo pripomočkov, kot so na voljo danes. Kljub temu sta križe in težave z dobro voljo prenašala in si včasih tudi katero zapela.

Pred 14 leti je bil za njo najhujši udarec, ko je tragično umrl sin Tonček. Ob vsakem snidenju z otroci se je spomnila nanj, sedaj pa že oba mirno počivata v hladni slovenski zemlji.

Hvala ti mati za vse, kar si dobrega storila za družino, sosede in prijatelje. V svoji hiši si po perniški navadi vsakega mimoidočega ogovorila s prijazno besedo in ga povabila v hišo na kos kruha, glažek mošta pa tudi drugih dobrin ni primanjkovalo. Ostala nam boš v trajnem spominu.

Rupret KRAJNC

V SPOMIN

MARTINU MERZDOVNIKU IZ RAZBORCE

Obdaja nas boleč in tih spomin na 23. julij 1995, ko nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče in dedek, vendar ostaja v naših srcih. Hvala vsem, ki z mislijo stojite ob njegovem grobu in prižigate sveče.

Žalujoci: žena Zofka in otroci: Slavko, Tina in Jožica z družinami

FERDO LUŽNIK, p.d. ŽAGAC, kmet iz Šmartna

3. avgusta je minilo leto dni, odkar nas je zapustil dragi mož in oče in težko in dolgočasno leto je za nami. Zelo te pogreša žena Manica in sin Metod z družino. Zahvaljujemo se vsem, ki se ga spominjate in stojite ob njegovem preranem grobu.

Žalujoci njegovi

Že leto dni v grobu spiš,
a v srcih naših še živiš.
Ni ure, dneva, ne noči
povsod si v srcih z nami ti,
saj solza, žalost, bolečina
te zbudila ni.

V SPOMIN

ZAHVALA

6. julija 1997 je v 97 letu starosti umrl

MIHA ANDREJC, p.d. ARNEŽNIK

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovano cvetje in sveče, še posebej Petelanšekovim za pomoč v najtežjih trenutkih, zdravstvenemu osebju bolnice Slovenj Gradec in zdravstvenega doma Slovenj Gradec za pomoč pokojniku v zadnjih mesecih življenja, podgorškemu župniku za opravljen pogrebni obred, govornikom Anici MEH in Bertiju SKERLOVNIKU, gasilcem iz Golavabuke za prevoz pokojnika, šmiklavskim pevcem za zapete žalostinke in vnuku Dejanu za poslednje slovo z zaigrano "Tišino" ob odprtem grobu.

Sin Adolf z družino

V SPOMIN

Žalosten in boleč je spomin na 10. avgust 1993, ko nas je nepričakovano zapustil najin sin

JANKO KRENKER, Černjakov Janko iz Završ pri Mislinji

Čas hitro mineva in z bolečim spominom nate ti prinašamo cvetje in prižigamo sveče. Dom je prazen, dom je pust.

Tvoja mama in oče

Štiri leta nas že v srcih teži,
ker tebe več med nami ni.
Ostalo grenko je spoznanje,
to je resnica, niso sanje,
da te nazaj več ne bo,
ker za vedno vzel si slovo.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše mame, žene in babice

VIKTORIJE SKOBIR, p.d. Žnidarjeve iz Podgorja

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem, ki so jo pospremili na njeni zadnji poti, prinašali cvetje in sveče, darovali za svete maše ter nam izrekli sožalje.

Se posebej bi se radi zahvalili vsem sosedom in sorodnikom za pomoč, ki so nam jo nesebično izkazali v najtežjih trenutkih. Najlepša hvala g. župniku Poldetu Koratu, govornicami Marici Umek in Anici Meh ter Roku Gorenšku za vse lepe besede izrečene oz. zapisane ob njenem slovesu.

Hvala tudi pevcem, ki so zapeli v cerkvi, kakor tudi lovskemu oktetu Podgorje, ki so kljub okrnjeni sestavi zapeli v srce segajoče pesmi. Nazadnje naj se zahvalimo tudi za pritrkavanje Sveto-duških zvonov, katerih glas je bil naši mami vedno najdražji.

Žnidarjevi

ZA RAZVEDRILO	OSMI MESEC V LETU	POSNETI, POSNEMATI, OPONAŠATI	PEVSKI ZBOR (GRŠKO)	KARENINA	RADIJ	DUŠIK	NEZNANKA V MATEMATIKI	MALI TRGOVEC
IME REVUE, KI JO IZDAJA GG. SLOV. GR.								
POSLOVNI SISTEM PODJETJU ZA PROIZVODNJO, TRGOVINO IN TURIZEM V LJUBLJANI						AVTOMOB. OZNAKA KRAJN		
						MAJHNI ZAJEDALCI		
GLASBILO NA STRUNE					ANGL. KRAT. ZDRUŽENE DRŽ. AMERIKE			
					DRAMSKI IGRALEC SEVER			
IVAN TAVČAR			15. ČRKA ABECEDE	SVET ŠOLE			METER	
				GLAVNI ŠTEVNIK			ZRNA DOBLJENA IZ KAVOVCA	
NAUK O GIBANJU								
IRIDIJ			NOBEL ALFRED			POVRŠINSKA MERA		
			12. ČRKA ABECEDE			ORANJE		
RIBIŠKA MREŽA				NEDAVNO NASTAL NAREJEN				ZLAHTNI PLIN, KI SE UPORABLJA ZA SVET. REKLAME
				TEŽA, EMBALAZE				
KONEC POLOTOKA			CRNO VINO NA KRAJU IN ISTRI					
			LIUBLJANSKA BANKA					
ORODJE ZA PILJENJE					NAJOBŠIR. PRIPOVEDNA PESEM	CINK	VRSTA VITAMINA	
							NIKALNICA	
AMPER		850 LET STAR KRAJ V DRAVS-KI DOLINI						
		PRVA ČRKA ABECEDE						
PREDLOG			SVET, KI POTREBUJE APNO					

ZA RAZVEDRILO

REŠITEV KRIŽANKE IZ ŠT. 7/97

VODORAVNO: rožnik, s, etimolog, Mag, naš, oval, sta, na, ro, IT, t, N, or, kajak, P, Himalaja, Unec, AR, Binkošti, AN, Kras

ČEZ POHORJE

Pohajam. Po gozdnih jasah hodim. Iščem pot, s katere sem skrenila. Ponovno dialoge s tabo vodim. Ljubezen? Zdaj "neumnost" bi krstila.

Iščem pot, s katere sem skrenila. Čemu, o čem obujati spomine? Ljubezen? Zdaj "neumnost" bi krstila. Takrat sem tekla v planine.

Čemu, o čem obujati spomine? Tolčem po hlodih, kamnih, cevi. Takrat sem tekla v planine. A kaj so kamni krivi moji revji.

Tolčem po kamnih, hlodih, cevi, oblaki se kopičijo nad mano, a kaj so kamni krivi moji revji, nebo stemni se nepričakovano.

Oblaki se kopičijo nad mano, mravlje hitijo v svoje kletke, nebo stemni se nepričakovano vibajo veje - b a l e t k e.

Mravlje hitijo v svoje kletke, tako sem za teboj hitela, vibajo veje - b a l e t k e, mene in tebe je norost prevzela.

Tako sem za teboj hitela zamišljeno, da sem zašla. Mene in tebe je norost prevzela Ljubezen TAVA sem ter tja.

Zamišljeno, da sem zašla. "Ne greste prav, pa čisto sami?" Ljubezen TAVA sem ter tja, planinec me iz sanj predrami.

"Ne greste prav, pa čisto sami?" in ptiči si nevihto privreščijo. Planinec me iz sanj predrami, nagrobniki v gozdu spijo.

In ptiči si nevihto privreščijo takrat pa bil je jasen dan, nagrobniki v gozdu spijo Volga in Bruno, Alfons in Žan.

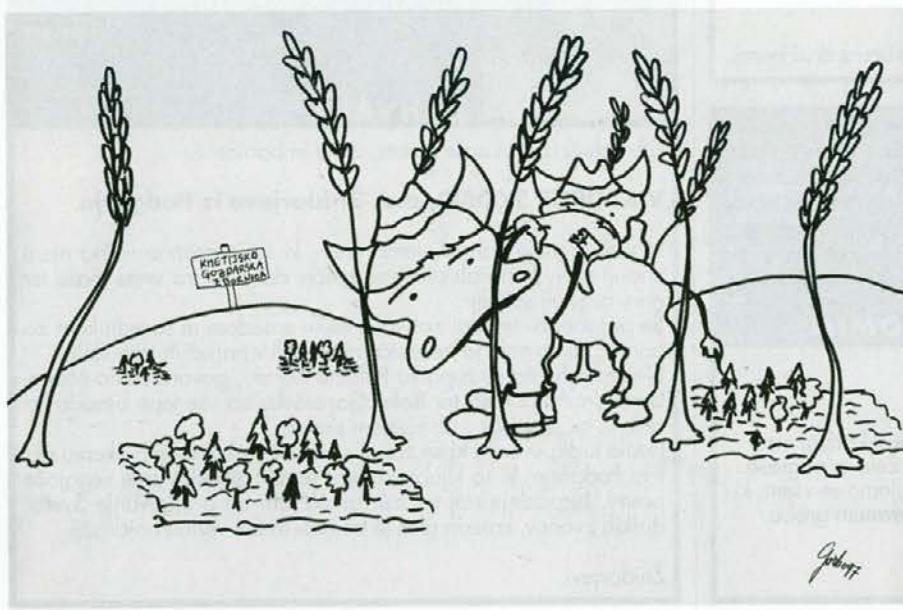
Takrat pa bil je jasen dan, ko za tabo smo hodili. Volga in Bruno, Alfons in Žan mar smo se zaman trudili?

Ko za tabo smo hodili je čevlčjek v blatu ostal mar smo se zaman trudili, kdo mi bo odgovor dal?

(pantum)

Milena CIGLER GREGORIN

„Le kakšen bo jesenski pridelek?“

**KOROŠKA
ZADRUŽNA
HRANILNO
KREDITNA
SLUŽBA** p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA C. 7
TELEFON: (0602) 42-341, 42-344,
43-193
TELEFAX: (0602) 43-301

TOLAR NA TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBREŠTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. AVGUSTA 1997 DALJE

Vloge	na mesec (31 dni)	na leto
Vloge na vpogled, tekoči in ŽR občanov (1%)	.08	1.00
Žiro računi društev (1%)	.08	1.00
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+4%)	1.14	14.23
Depoziti nad 91 dni (T+4.5%) (D+4.5%)	1.18	14.78
Depoziti nad 181 dni (T+5%) (D+5%)	1.22	15.33
Depoziti nad 1 leto (T+6%) (D+6%)	1.30	16.43
Kratkor. posojila za kmete člane zadrug (T+15)	2.00	26.31
Kratkor. posojila za kmete nečlane zadrug (T+16)	2.08	27.41
Zakonska zamodna obrestna mera (letni T+18)		27.84

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnjih 12 mesecev od 1. 5. 1997 dalje.

D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

ZLATA NALOŽBA

Z VARNIMI KORAKI DO SVOJEGA ZAKLADA

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
2507 MARIBOR,
Cankarjeva 3,
tel.: 062/224-111

brezplačna telefonska številka
za naročanje zavarovalniškega zastopnika

080 - 19 - 20

prof. 0005

LB KOROŠKA BANKA

LB Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec
Glavni trg 30
tel. 0602- 49-111

DOBRODOŠLI V POSLOVALNICAH LB KOROŠKE BANKE d.d.

	telefon
Slovenj Gradec	49 - 111
Črna	38 - 139
Dravograd	83 - 071
Javornik	21 - 483
Mislinja	55 - 125
Mežica	35 - 178
Muta	66 - 160
Prevalje	31 - 269
Podvelka	66 - 065
Ravne	21 - 675

- zelo ugodna gotovinska in namenska posojila
- čas je dragocen in z uporabo sodobnih načinov poslovanja kot so: plačilni kartici KARANTA in EUROCARD, bančni avtomati za dvig gotovine, nalog banki za poravnavanje vaših obveznosti - ga boste imeli več
- ugodni menjalniški tečaji
- svoje dragocenosti raje shranite na varnem v sefih
- stimulative obresti za tolarско in devizno varčevanje.

VABLJENI K SODELOVANJU !

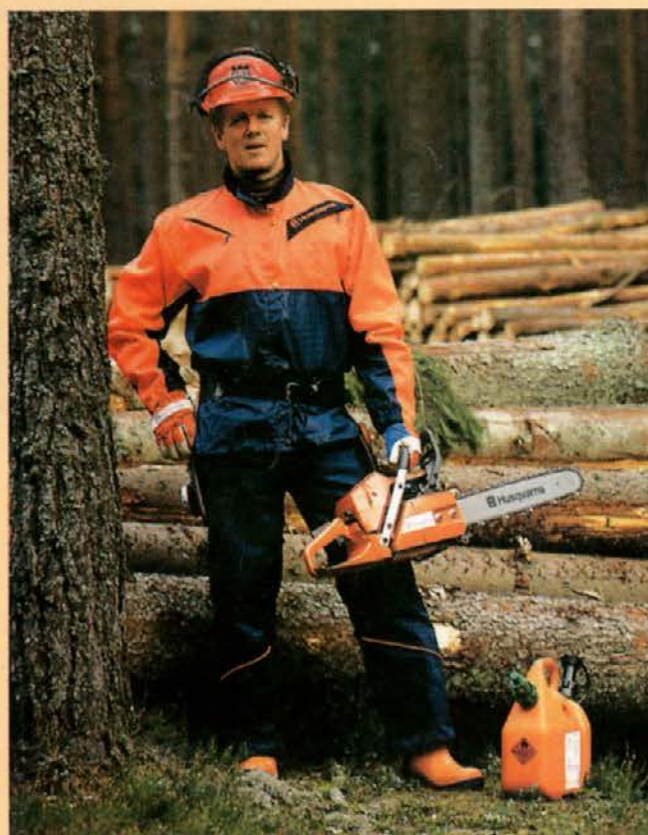
**Vaša banka
Koroška banka
Slovenj Gradec**

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A
LES
R A D L J E O B D R A V I

**Specializirana trgovina
za oskrbo gozdarstva
Koroška cesta 68, (Dvorec) Radlje
telefon: 0602/71 421, faks: 0602/71 239**

Rokavice - gumi	590,00 SIT
Rokavice gozdarske euro	1.610,00 SIT
Obleka gozdarska	13.680,00 SIT
Škornji gumi s filcem	2.400,00 SIT
Čevlji gozdarski	18.395,00 SIT
Čevlji gozdarski lažji	13.400,00 SIT

Drsnik komplet	1.250,00 SIT
Meter gozdarski 15 m	5.200,00 SIT
Veriga vlečna 2 m	3.180,00 SIT
Vrv jeklena Ø 10 mm	320,00 SIT
Vrv jeklena Ø 12 mm	410,00 SIT
Zagozda Oregon	780,00 SIT

Svečka	340,00 SIT
Meč Oregon	3.950,00 SIT
Veriga 28 Z	1.590,00 SIT
Veriga 32 Z	1.890,00 SIT
Pila Ø 4,8 mm	170,00 SIT

Motorna žaga JONSERED 2054	84.490,00 SIT
Motorna žaga JONSERED 630	96.696,00 SIT
Motorna žaga HUSQVARNA 254 xp	95.952,00 SIT
Motorna žaga HUSQVARNA 268	84.860,00 SIT
Olje za mešanico	660,00 SIT
Olje za verigo (4 l)	1.100,00 SIT

Smo pooblaščen prodajalec in serviser
motornih žag JONSERED
in motornih žag, kos in kosilnic HUSQVARNA.
Plačilo na obroke, oziroma kompeznacija z lesom

